Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхетал!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 30 АПРЕЛЬ, 1985 ШУ. ● № 51 (7086). ● Мах 3 кеп.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

1985 шера 20 апреле хиннад В. И. Ленин ваь 115 шу дизара хетадаь Ерригсоюзни коммунистически субботник. Субботника юкъе дакъа лаьцад промышленносте, юрта боахаме, гIишлош еча, транспорте, халкъа боахама кхыча доакъошка юкъарчал доацаш шоаш болх беча моттигашка, хIаьта иштта городаши нах баха моттигаши тоаеча къахьийгача 159 миллион саго.

Субботник хиннача хана шоай низ ца кхобеш, мах боацаш советски наха къахьегаро хьагойтар парте XXVI съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъяра, XI пятилетка чакхйоалача шера планови заданеш социалистически декхараш кхоачашдара лоаттабеча къовсамера къахьегамхой политически къахьегамеи хьинар лакха хилар. Субботника берригача леламаи цунах хьахиннараштеи йоккха влияни йир КПСС XXVII съездаи Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яькха 40 шу дизар дездараи дерригача халкъо еча кийчоно.

Хетаргахьарча данеех, цу дийнахьа баьча балхах дIаяздаьр а пятилетка фонде дIачуденнар а 200 миллион сом да. Цхьа миллиард сома маьха я арахийца промышленни продукци.

КПСС Централъни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК дегто тIара баркал оал болхлошта, колхозхошта, инженерно - технически болхлоштеи гIулакххъхоштеи, кагирхошта, Советски Эскареи Флотеи тIемахошта, тIемеи къахьегамеи ветеранашта цар Ерригсоюзни коммунистически субботнике хьинаре дакъа лацарагIа. Субботнике болх беш яьха средстваш, къахьегамхошта хетараш теркал а деш, хьожаергья больничнии амбулаторно - поликлинически учрежденеш, тIемеи къахьегамеи ветеранашта медицински гIулакхаш лоаттадара йола здравницаш дегIайоалаяра, городашка а юрташка а бераш ду цIенош, берий больницаш, поликлиникаш хьалъяра. Город Москвани Московски областеи къахьегамхоша цу дийнахьа баьча балхах дIаязъяь средстваш дIайохийтаргья 1941—1945 шерашка Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталонна памятник хьалдогIара.

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

КПСС Централъни Комитетой СССР Министрий Советой 1985 шера 18 апреле тIайийцаб 1986—2000 шерашкга халкъа эша товараш арахецца производствой гIулакхаш ду сферей дегIайоалаяра комплексни программа бIарчча дакъа дола «Моттигера промышленность 1986—1990 шерашкеи 2000-ча шерага кхаччалца йолча ханеи дIахо дегIайоалаяра де дезарий хьакъехьара» соцам.

Соцам тIа оттадаьд моттигерча промышленноста предприятешка 1990 шера арахеца халкъа эша товараш 1985 шераца нийсдича 1,3-ззачули 2000-ча шера 1,8-ззачули кIезигагIа хургдоацаш алсамдаха.

Халкъа эша тIехдика товараш дукхагIа арахецари цу товарашца баха нах биззагIа Iалашбари духьа союзни автономни республикай Министрий Советашта, халкъа депутатий краевой, областной, городской, районни Советий исполкомашта тIадиллад 1986—1990 шерашкеи 2000-ча шерага кхаччалца йолча ханеи моттигера промышленность дIахо дегIайоалаяра тIаерзаяь мероприятеш кийчъелгеи чакхйоахилгеи. Цар тIа лоархIалда:

моттигерча промышленноста предприятешка культурно - бытовойи боахамеи гIулакхашта лаьрхIа товараш, художественни промыслай хIамаш, музыкальни инструменташ, эггара саготагIа эпаш а бахача наха чIоагIагIа хоатташ а дола кхы товараш дукхагIа арахецилга, халкъа эшача товарий дикал тоаелгеи ассортимент шеръелгеи;

халкъа эша товараш дукхагIа арахецар духьа моттигерча бийдалахи (цу даькъе шоллагIа йоагIачох а) промышленни юртбоахамеи производства отходехи шерагIа пайда эцилга;

материально - технически бийдалеи база чIоагIъелга, къахьегами производствана ду доали вIаштIехьдаккхара боарам лакхбелга;

керттерча фондехи производственни мощностехи пайда дикагIа эцилга, керда техникеи хьалха латта технологии юкъейоалаелга, боахама расчет дIахо чIоагIъелга а производства эффективноста арахецача продукце дикали лакхъяра декхараш кхоачашдара къахьега коллективаш чIоагIагIа тIаерзаелга а, хIаьта иштта цу даькъо арахеца ца доагIаш дола производственно - технически гIулакхашта лаьрхIа продукце тайпаш кIезигагIа арахецилга;

союзни республиканский доал тIадолча промышленни предприятей коллективашка моттигерча промышленноста предприятешта производство технически кийчъеча, халача балхашта механизаци еча, хиланза яргйоаца оборудовани, приспособлени, инструмент царна Iалашъеча договораш а увттадеш новкъостал дайтилга;

моттигерча промышленноста предприятеши къаьсткъаьста объекташи дегIайоалаярен дIанийсъярен схемаш, уж вIашагIъехнари хьалъяри дукхагIча даькъе зIамигачеи юкъерчеи городашка, болхлой поселкашка, юрташка де дезаш хилар теркал а деш, хувцилга;

моттигерча промышленноста болхлой жилищно-бытовой хьалаш тоаделгеи салаIар вIаштIехьдоаккхилгеи, деша даха ха йоацача берий учреждений пионерски лагерийи сеть шеръелга.

Моттигера промышленность дегIайоалаяра йоагIаш йола паччахьалкхен капитальни вложеней лимиташ оттаяьй союзни республикай Министрий Советашта 1986—1990 шерашта.

СССР Госплана, СССР Госснаба, СССР торговле Министерствана, СССР издательствай, полиграфе, книжни торговле гIулакхашта йолча Паччахьалкхен комитета тIадиллад 1986—1990 шерашта йолча планашка союзни республикай Министрий Советий муньагIа хургйолаш моттигерча промышленноста министерствашта лаьрхIа чIоагIа овсаре болх беш йола технологически оборудовании машинаши, халкъа эша товараш цIагIарча хьалашка хьадара эша оборудовани, социалистически мехкашкара лоаттаю технологически оборудовании машинаши хьесажаелга увттадар.

СССР Госпланаш СССР Госснабаш тIадиллад СССР экономически социальни дегIайсалаяра Паччахьалкхен планашка халкъа эша товараш торгови организацешца даьча договорашка хьежжа йолча номенклатурагIа арахецара задани Iалашъеш болча боараме арахецара моттигерча промышленноста предприятеш Iалашъяра бийдал, материалаш, промышленни юртбоахамеи отходаш, хIаьта иштта производство дегIайоалаяра фондерча, моттигера промышленность дегIайоалаяра фондерча, ширпотреба фондерча ахчан а инвалидийи пенсионерийи къахьегамах пайда эцача предприятей мукъагIа дисача пайдан даькъа а чотах предприятеш технически кхы тIа а кийчъяра балхаш кхоачашдара материалаши оборудовании союзни республикай Министрий Советашта хьежаелга увттадар.

СССР Госплана тIадиллад керттерча министерствашцеи союзни республикай Министрий Советашцеи цхьана 1986—1990 шерашкеи 2000-ча шерага кхаччалца йолча ханеи моттигерча промышленноста предприятешка хьелга теркал а деш царна тIачIоагIъяьча номенклатурага хьежжа хIамаш хьаяра боарамашка хьожилга.

СССР еза йоккхачеи транспортни машиностроене Министерствана, электротехнически промышленноста Министерствана, химически мехкдаьттан машиностроене Министерствана, станкостроительни инструментальни промышленноста Министерствана, приборостроене, автоматизаце средствай, управлене системай Министерствана, яйгачеи кхачани промышленноста машинашъечеи бытовой приборашъечей Министерствана, машиностроене Министерствана, Iаьржача металлурге Министерствана, СССР яйгачеи кхачани промышленноста Министерствана тIадиллад 1985 — 1989 шерашка укх соцам тIа белгалъяь моттигерча промышленноста предприятешта лаьрхIа оборудовани, машинаш, материалаш кийчъелгеи серийно хьае оттаелгеи.

Нийса лаьрхIад № 664 а йолаш 1983 шера 14 июлеи № 1044 а йолаш 1984 шера 8 октябреи арадаьннача СССР Министрий Совета соцамаш тIа ювца цхьайола положенеш экономически экспериманте дакъа лоацаш йоацача союзни республикай моттигерча промышленноста министерствашти царна карарча объединенешти (предприятешта)могаяр.

Союзни республикай Министрий Советаша йоагIйоагIача СССР министерствашца барта а яха оттаяьча порядкагIеи экономически гIойле теркалъеши кхоачашде деза моттигерча промышленносто де ца доагIаш дола продукце тайпаш хьадеш йола моттигерча промышленноста производстваши предприятеши йоагI-йоагIача СССР министерствашка дIалулга а кийчдара технологега диллача чоалхане доаца халкъа эша товараш хьадеш йола СССР министерствай цхьанцайола предприятеш союзни республикай моттигерча промышленноста министерствашка дIалулга а.

РСФСР Министрий Совета тIадиллад РСФСР моттигерча промышленноста Министерства институташа мехка моттигера промышленность дегIайоалаяра даькъе Iилма - тохкамеи проектно-конструкторски балхаш лакхдахареи царна координаци дикагIа яреи дешашта керттерча организацей функцеш кхоачашъеш бу болх тоабара де дезар делга.

Моттигерча промышленноста предприятейи организацейи кулгалхошта мукъабеннаб керттерча балхах мукъа болча хана цIагIа болх бе лоши бола нах цIагIа къахьегаш бола надомникаш а лаьрхIа балха дIайийбе, моллагIа тайпа къахьегаш уж бар аьнна духьале йоацаш.

Цхьан хана беча шии балха хьакъехьарча законодательства оттадаь доазонаш цу наха доагIаш хургдоацаш лаьрхIад.

Союзни республикай Компартей ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта, горкомашта, райкомашта тIадиллад укх соцам тIа белгалъяь мероприятеш кхоачашъяра хаддаза тIахьожам лоаттабелга, халкъа эша товараш хьадара планаш кхоачашъяра хьалхара моттигерча промышленноста объединенейи предприятейи кулгалхой бехкткхам лакхбелга, товараш дIахо дукхагIа арахецар, цар ассортименти дикали тоаяр духьа лоаттабеча къовсаме, торговле ца тоъаш йола хIамаш дIахо дукхагIа хьаяра кхоачамаш лахареи царех биззагIа пайда эцареи даькъе юкхьанцарча партийни организацейи къахьегама коллективайи доархIам айбелга.

КПСС Централъни Комитетой СССР Министрий Советой хьакхайнадаьд партийни, советски, профсоюзни организацешка, моттигерча промышленноста предприятей къахьегама коллективашка укх соцамо оттаяь заданеш тешшаме кхоачашъяра де мел дезар дергдолгах шоаш дог тийша хилар.

ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЕЛГА ЦIЕНХАШТТА ТОАДАРА

Укх деношка хиннача КПСС ЦК Пленуме а чIоагIа теркам тIабохийташ йиййцар капитальни гIишлош хьалъяра проблемаш. Цига белгалдаьккхар гIишлош хьалъечара балхаш дика дIадахар дукххача даькъе партийни комитетехи моттигерча Советехи тийша хилар.

Цу лоархIамеча деша хетаьяр укх деношка КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме хиннa республикански семинар-совещани. Цига дакъа лоацаш бар парте горкомийи райкомийи хьалхара секретараш, горрайисполкомий председателаши цар заместителаши, Госплана, Госстроя, проектни гIишлони организацей, финансови органий кулгалхой.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара Е. В. Тумсоева гулбеннарашта довзийтар пятилетка тIеххьарча шера хьалхарча квартале республикерча гIишлонхоша даьха толамаш, ховдамболлаш йиййцар хIанз а тIехьа къоастаянза йолча проблемех, цу балха тIа нийслуча цIенхашттарча кхоачамбоацарех, гIишлонхой тIехьабисара бахьанех, хьалъеш йола гIишлош дика ца хиларах.

Семинар-совещане белгалдаьккхар, капитальни гIишлош хьалъеча цхьайолча моттигашка дика опыт Iоаяь хилар. Масала, Надтеречни, Старопромысловски, Сунженски, Наурски районий партийни комитетийи моттигерча Советашеи паха чубаха цIеноши, соцкультбыта объекташ хьалъечара тIахьожам лерттIа лоаттабу. Бехктокхамеча гIишлошта тIачIоатIбаьба парте райкомеи райисполкомийи бехктокхамера болхлой.

Гулбеннарий теркам тIабохийташ дийцар гIишлош хьалъяра балха Iаткъаш долча кхоачамбоацарех. Царех да гIишлонхошта ший ханнахьа проектно-сметни документаци, оборудовани ца хилийтар, финансировани ца яр, гIишлош хьалъе еза моттиг къоаста а яь, кийч ца яр. Цхьайолча подрядни организацеша а тIехьатетт гIишлонхой болх. Царгара доагIар диза хьадеха деза.

ГIишлош хьалъечара партийни комитеташа еш йола влияни чIоагIъе езаш хиларах, моттигерча Советаша цига доагIаш дола дакъа лаца дезарах, финансови дисциплина чIоагIъе езаш хиларах, статистически отчет йоагIача бесса хила езарах дийцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома гIишлон отдела заведующе И. И. Алмазова, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела К. С. Салтаханова, госбанка республикански контора управляюще заместитела С. Д. Цолоева, республикански статистически управлене начальника П. А. Гребенщикова.

Семинар-совещане иштта къамаьлаш дир КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара Г. Г. Махауре, парте Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара В. Т. Сагаева, КПСС Малгобекски райкома хьалхарча секретара Т. Д. Албакова, парте Ленински райкома хьалхарча секретара Е. И. Пучкова.

СОВЕТСКИ ДЕЛЕГАЦИ ЦIАКХАЧАР

27 апреле ПНР столицера Москве дIаяхар Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача мехкий партийни паччахьалкхени лакхехьара дятелаш вIашагIкхетача дакъа лоацаш хиина советски делегаци.

Аэродроме из накъайоаккхаш вар ПОРП ЦК Хьалхара секретарь, ПНР Министрий Совета Председатель В. Ярузельский, ПНР Паччахьалкхеи совета Председатель Г. Яблоньский, ПОРП ЦК Политбюро членаши членалла кандидаташи, ПОРП ЦК секретараш, ПНР кхыбола партийни паччахьалкхени деятелаш а хIаьта иштта ПНР-ера СССР посол А. Н. Аксенов а.

Сийлахьа ха дар оттадаь, Советски Союзеи Польски Халкъа Республикай Паччахьалкхеций гимнаш лекхар.

* * *

Цу дийнахье а Москве кхаьчар делегаци.

Делегацеца вар КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Тихонов, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР оборона министр, Советски Союза Маршал С. Л. Соколов, КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков.

Аэродроме делегацеца накъабаьхка бар новкъостий Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, Е. К. Лигачев, Г. В. Романов, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, И. В. Капитонов, В. П. Никонов, хIаьта иштта КПСС ЦК членаш А. М. Александров, К. М. Боголюбов, Б. П. Бугаев, Г. М. Корниенко, Н. Е. Кручина, В. Ф. Мальцев, О. Б. Рахманин, М. С. Смиртюков, кхыбола официальни нах.

Накъабаьхкараштa юкъе вар СССР-ера ПНР посол С. Кочолек.

(ТАСС).

ДУНЕН ТIАРЧА МАШАРА ДУХЬА

Укх деношка Iилман конференци хилар КПСС обкома политически дешара ЦIагIа Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизара хетаяь. Цун балха юкъе дакъа лаьцар Iилманхоша, вузий, школай, профессионально-технически училищай преподавателаша, тIемеи къахьегамеи ветеранаша, производстве хьалхалаттараша, партийни, советски, комсомольски болхлоша.

Конференце президиуме — КПСС обкома бюро членаш, Советски Союза Турпалаши Социалистически Къахьегама Турпалаши, республикера кхыбола цIи хеза нах.

Конференци хьайийллар КПСС обкома секретара З. А. Яндиевас.

Гулбеннараша йист ца хулаш цхьа минут яккхарца сий деш дагалаьцар тIема аренашка моастагIчунца лаьттача къовсаме шоай вахар дIаденнараш а сийлахьа 40 шу даллалца баха ца кхийнараш а.

«Немецки фашизми японски милитаризми эша а яьлькхача Коталон 40 шу дизар — советски халкъеи ерригача прогрессивни адамлени вахаре Iалаьмате доккха хIама» яха доклад йир КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Доклада керттера уйла: фашистски Германи эшаяр — цхьа эскар вокхал толар хинна Iац. Из котало йоаккхилга вIаштIехьдаьккхад социализма сийлахь - йоккхийча совленаша, цуг дуккхача экономически, социально-политически, духовни таронаша. Адамле тийшай советски общественни паччахьалкхени строй а цо хьаккелла СССР халкъий доттагIал а дохаргдоацаши хIаьта советски наьха морально - политически цхьоагIо, Коммунистически партена гонахьа цар кхотабалар чIоатIеи хиларах.

Конференце къамаьлаш дир исторически Iилмай доктора, ЧИГУ профессора В. П. Крикунова; исторически Iилмай кандидата, республика ветераний совета председатела В. И. Филькина; исторически Iилмай кандидата, ГНИ доцента Н. А. Гудьнос; исторически Iилмай кандидата, ЧИГУ доцента И. О. Кацена; исторически Iилмай кандидата, ЧИГУ доцента Х. А. Гакаева; исторически Iилмай кандидата, ЧИГУ проректора М. А. Кодзоева; ВЛКСМ обкома секретара Г. В. Чумакова; исторически Iилмай кандидата, ЧИИИСФ сектора заведующе М. А. Каратаевас; исторически Iилмай доктора, ЧИГУ профессора К. И. Ефанова; Советски Союза Турпала, Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветерана П. М. Крутова, НГIАССР военни комиссара А. С. Шевченкос.

Конференце шерра дийцар моастагIа вохавеча Коммунистически партега хиина кулгалдара дакъа, советски халкъа турпалали ший социалистически Даймехка из боарам боацаш чIоагIа мутIахьа хилари. Къаьстта уйла тIахийтар Кавказ бахьан долаш баьча тIемя, фашистски гIаьрахошта духьала лаьттача къовсаме Нохч - ГIалгIайчен партийни организацеи къахьегамхошеи лаьцача даькъа. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIара ха ювцаш, конференце дакъа лаьцараша белгалдоахар дунен политически карта овлангара денз хийцача Сийлахь - йоккхача Коталон дерригдунен - исторически лоархIам. Къаьстта чIоагIа белгалдаьхар машари социальни прогресси бахьан долаш лоаттабеча къовсаме советски халкъо лоаца доккха дакъа.

ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ ВIАШАГIКХЕТАР

Селхан КПСС обкоме хилар производстве хьалхалаттарий вIашагIкхетар. Укхаза гулбеннарашка моаршал а хоатташ къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенешца бувзам болаш йолча шоай балха опытах лаьца къамаьлаш дир социалистически яхье котбаьннараша. Цар белгалдаьккхар пхе шера планаш толаме кхоачашъяра, доккхий толамаш дахара хIара къахьегама коллективе дукха таронаш хилар.

Нохч-ГIалгIайчен берригача къахьегамхошка дола кхайкарал тIайийцар гулбеннараша. КПСС XXVII съезда сийленца накъабахара кхы а доккхагIа дола социалистически декхараш тIаэцара, вай Даьхе дIахо хозъяра, цун экономически оборонни низаш чIоагIдара тIехьа хьинаре къовсам лоаттабе тIахьийхар цар промышленноста, юрта боахама, халкъа боахама кхыча доакъой болхлой.

ВIашагIкхетаре дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро членаш, парте обкома секретараш.

(ВIашагIкхетарах йола материал кепатохаргья газета аргIанарча номер тIа).

4 мае—Ерригсоюзни коммунистически субботник.

МАССАВА А «БОЛХЛОЧУН СПЕЦОВКА А ЙИЙХЕ ЦIЕЙГА» АРАВАЛА!

г. Грозне къахьегамхой КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий!

Городий-турпалий Москван, Ленинграда, Волгограда, Киева дуккхача хьалха латтача предприятешеи организацешеи дIайолаяь инициатива хьал а лаьца, 1985 шера 4 мае вай городе коммунистически субботник ду Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизара хетадаь.

Города предприятей къахьегама коллективаша шо-шоай балха моттигашка балхаш дергда цу дийнахьа. Иштта дуккха балхаш де лерхI моттигаш тоаеш, зиза-га дIайогIаш, цIеноъеш, цу даькъе йицлургйоаца моттигаш цIейна кийчъеш, наькъаш, майдаш, тротуараш тоаеш, зданей пенашта, карташта басараш хьокхаш, коашкара нувхаш дIайоахаш, дукха кхыдераш.

Шоашта тIачIоагIъяьча территореш тIа балхаш дергда предприятей, организацей, учреждений коллективаша, деша багIача кагирхоша. Шо-шоай доалахьарча цIеношка бахача наха уличнии домовойи комитетий, территориальни депутатски группай кулгалца цхьалхо е еза шоай коашкеи царна лапарча улицай территорешкеи.

Кхоачашдаь балхаш дIаэцаргда райисполкомий викалаш, РОВД участкови уполномоченнеш, уличнии домовойи комитетий членаш, депутаташ, санэпидстанце болхлой юкъе а болаш йолча комиссеша. Халкъа депутатий Грозненски городской Совета исполкомо предприятей, учреждений, организацей коллективаш, городе мел баха нах тIахьех субботнике хьинаре дакъа лацара.

Вай город, Нохч-ГIалгIай автономни республика столица кхы а хозагIеи тоаеннагIеи хулийтаргья вай.

Халкъа депутатий Грозненски городской Совета исполком.

РЕЙД ЛОАРХIАМЕ ДА ХIАРА САХЬАТ

Дикка тIехьаьнна яле а, ерригача ший белгалонашца чIоагIъенна дIаэттай бIаьсти. Сихха йIоахъеннай. Тайптайпарча сомий гаьнашта зиза техад, хьунашка а дукхагIча гаьнашта гIа техад. Каст-каста делх бIаьстан догIаш. Цу дерригие цхьадолча даькъе тIехьадаьхад кхашкара бIаьстан балхаш.

Совхозашка укх бIаьсти 6600 гектара тIа алхха хьажкIаш дIае еза, царех йиъи ахи эзар гектар ялатийна лаьрхIа а йолаш. ЦхьоалагIа май хьатIакхоачаш ялатийна лаьрхIа йола хьажкIаш индустриальни методах дIайийна яха — иштта дар юртбоахама къахьегамхоша тIайийца хинна социалистически декхараш. Царех районера боахамаш ца лоархIадаьлга гуш да. Таханалца дIайийна хьажкIаш планал лаьрхIарех иттлагIа дакъа мара хилац.

Цу хьалашка Iалаьмате боккхача лоархIаме да болх бе йиш йолаш денача хIара сахьатах, йолаш йолча техниках бизза пайда эцилга, лакха овсарле йолаши дикеи бIаьстан балхаш дIададахьара механизатораштa, кхыболча къахьегамхошта эша хьалаш Iалашделга. «Готах тиннар шера вайнав», — яхаш да халкъа кица. Укх деношка «Сердало» газета рейдови бригада хиннай Малгобека района боахамашка гота балхаш миштa вIаштIехьдаьхад хьожаш.

Эггара хьалха тхо хилар М. Горьке цIерагIча совхоза цхьоалагIча мехотряде (начальник М. Боков). Бригадни подрядах болх беш я вийтта саг чувоагIаш йола отряд. Шоай декхараш довзаш, сихеи дикеи кхашкара бIаьстан балхаш чакхдаха лаьрхIа ба механизатораш. Индустриальни методах ялатийна лаьрхIа хьажкIаш дIаювш ба уж шин агрегатаца.

Лаьтта цамцадаьккха нийсдаьча кхай тIа эггара хьалха йода гербицидаш тохаш йола тракториста Мержоев Салгой агрегат. Цунна тIехьа уж лаьттах дIаэеш йола агрегат я. ТIаккха хьажкIаш дIаювш Гандалоевгlар Мувсайн ТIахIиреи шин агрегат йода. Царна тIехьа лаьтта IотоIадеш катокаш я. Дийнахьа шин норма еш болх бу хьажкIаш дIаювча комплексо.

— КхоалагIа ди мара дац оаха хьажкIаш дIае йолаяь, — йоах механизатораша. — ХIанзлехьа 80 гектар дIайийнай оаха.

ДIахо йодача хана а иштта овсаре болх бе лаьрхIа ба механизатораш, бе безар дукха болх ба. Планах 900 гектара тIа хьажкIаш дIае еза. Уж чIоагIа раьза боацаш цхьа хIама да укхаза — эсала леладу совхозо кхачан гIулакх. ШоллагIа ди да чкъаьра мара делкъийна кхы даа хIама ца дахьа. КIордабаьб нaха из хек. Дийнахьа цкъа мукъагIа дулх юкъе долаш кхача хилийта мегац гота боахкача наха?!

Леткъаш я отряда повар Гарданова Долатхан а: «КхоалагIа ди да отрядерча холодильника болх ца бу, — дувц цо. — Из бахьан долаш цхьан дийнахьа эша продукташ мара хьаэца йиш хилац тха. ХIанз цхьайтта сахьат доалаш ма латтий. ХIаьта тахан механизатораштa дав хIама кийчдара эша продукташ хьакхачанза я хIанз а. Цул совгIа, чкъаьра мара дулх хургдоацилга хьа а хайтад».

ХIанзчул тIехьагIа мехотряда дIае еза бархI бIаь совгIа гектара тIа хьажкIаш, царех аханел дукхагIъяраш ялатийна лаьрхIа а йолаш. Ерригача совхозе планах дIае езараш 1450 гектар я. Ялатийна а силоса а лаьрхIа таханалца дIайийнараш кхоалагIча даькъал дукха совгIа яц. Йолаш йолча таронех дикагIа пайда а эцаш гота балхаш сихдара мел эшар Iалашде деза совхоза директе, партийни, профсоюзни организацеша. Цу деша цIенхаштта йоакхо ца йойя тIехьадалар кхерам болаш да совхозе хьажкIаш а кхыйола культураш а дIаювлга.

Белгала эсалагIа лел гота балхаш «Малгобекский» совхоза С. Хамхоева кулгалдеча шоллагIча бригаде. Тхо хиннача дийнахьа дIабола мара беннабацар укхаза хьажкIаш дIае. Цхьа агрегат мара яцар болх беш а. Индустриальни методах дIаецар укхаза хьажкIаш.

— Кхоана денз хьажкIаш дIаювш хургья шоллагIа селлка а, —бехказа вала гIерт С. Хамхоев. — Йиъ бIаь гектара тIа дIае еза тха бригаде ялатийна йола хьажкIаш. Гуш ма дий хаоттама хьалаш укх бIаьсти низкъала долга. 15-гIа май хьатIакхоачаш хьажкIаш дIайийна даргда тхо. Цу ханналца ялатийна хьажкIаш дIае мегаш да агротехнически бокъонех Малгобека лаьтташ. Цкъа хьажкIаш дIа а йийна, цул тIехьагIа гербицидаш тоха лаьрхIад оаха. Цох а индустриальни метод хул. Геттара эсала леладу тха бригаде механизаторашта, кхыча болхлошта делкъийна кхача кийчбара гIулакх. Бригада балха цIенхаштта хьовзам хул тракторашта эша запасной оатхалаши автомобилашта бензини ца хилар бахьан долаш. Бригадни подрядах болх беш я тха коллектив.

Цкъа-дале, шек воаккхаш я бригада кулгалхочо ювца хьажкIаш дIаера индустриальни метод, институт яькка дийша волча агрономал дикагIа тхоашта хоа ала тхо ца гIерте а. ШоалагIа-дале, цо дувцачох, гота балхаш тIехьадалара цхьаккха бехк бац бригада коллектива.

Из нийса ца хилар гойташ цхьа масал доаладергда оаха. Кхашка араяьнна тракторащ, кхыйола машинаш каст-каста йохаш моттигаш нийслу. БIаьстан балхашта лерттIа техника кийчъяь ца хилар бахьан долаш да из керттерча даькъе. Делкъийна хIама диаь ваьлча, балха араваргвац яхаш бригада кулгалхоща къувсаш ва цхьа тракторист. «Культиватора урсаш цхьанне ир ца дича тахан а кхоана а балха араваргвац со», — йоах цо. Цу тайпара моттигаш хила йиш йий бригадни подрядах болх беча коллективе?! Арахьара новкъостал ца эшаш, коллективо ше хьатоаде дезаш да уж.

ЦIенхаштта уйла е езаш да ГI. Ахриева цIерагIча совхозе цхьа хIама. Укх шера укхаза лаьрхIад бригадни подрядах болх бергболаш ши мехотряд вIашагIйолла — цаI ялаташ кхедеши шоллагIъяр доакъараш Iалашдеши хургйолаш. Таханалца отрядашка цу хьанъехьара хьакхаьча цхьаккха а документ дац. Подряд хургхиларах тешаш бац мехотрядий кулгалхой а парторганизаце секретарь Гугаев Ахьмад а.

— Тамаш я укх шера тха совхозе подряд юкъейоалаелга хуле,—йоах цо.

— Тхо-м соахка а санна, хIара дийнахьа баьча балха нарядаш а увттаеш хьадоагIа, — йоах мехотряда кулгалхо волча Н. Халина.

Тхо хиннача кхаь а боахаме кердача декхарашка хьежжа эргаьнкха езаш яр гойтара агитаци.

Кхы дикагIа лелац гота балхаш районерча кхыча боахамашка а. Уж тIехьадолхаш латт, къаьстта хьажкIаш дIаювлга. Боахамашка йолаш йолча селлкаех биззача боараме пайда эцац. Массехк ди да укхаза хьажкIаш дIае механизатораш болабенна. Совхозашка 25 селлка я. Цар бIарчча дийнахьа болх бича 400 гектар хьажкIаш дIае йиш я. Юкъера лаьрхIача дийнахьа дIаювраш царех ахаш мара яц.

Л. ЯРАХМЕДОВА,
районерча агрохимлаборатора заведующи, агроном.

А. ЯНДИЕВ,
«Ленина байракх» газета болхло,

А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета собкор.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ ХЬАЛКХЕБУ

Деррига юкъара а долаш тха коллективе шоай декхараш хьинаре кхоачашдеш ба гIалгIай, эрсий, татараш, дагестанцаш, немций, кхыча къамий нах. Советски патриотизма, пролетарски, социалистически интернационализма уйлаш а йолаш кагирхой кхебара лоархIамегIа дола декхараш вахаре хьадда кхоачашду тха юкхьанцарча партийни организацес.

Беседаш, докладаш, Къулбаседа - ХIирий АССР ССПТУ-1 коллективаца цхьана доттагIала кIира, политически иллей сайренаш, Сийлахь - боккхача Даймехка тIема, къахьегама ветеранашца, шин республика йоазонхошца, поэташца вIашагIкхетараш хул тха каст-каста.

Масала, массане а терко тIаозаш хул КПСС членаша, тха лектораша Ю. Арапиева, А. Мартазановас, кхычар кагирхошца ю беседаш.

ДоттагIала кIираш чакхдоахача хана тха шин училища кагирхоша итогаш ю шоаш лоаттаеча социалистически яхьа, цуна юкъе кердадараш кхухь. Уж вIашагIкхетараш деча хана Черменерча хьаьшашта йовзийт Нохч - ГIалгIай АССР истори, карарча хана политически а экономически а даькъе цун дегIаахарах дувц. Уж болча тхоаш дахача оаха тохк царна карагIдийннараш, йовз цар училище Iомаю профессеш, республика хозагIа йола моттигаш, дикагIбола активисташ.

Шин вежарий республикай училищашта юкъе лоаттаеча социалистически яхье дакъа лоацаш я предметни кружокаш а. Цар чакхйоах тайп-тайпара олимпиадаш, викторинаш. Спортивни кружокаша вIаштIехьйоах киз, кайоалаш, унахцIено йолаш хилар хьахьокхаш йола спортивни яхьаш. Бакъда, оаха лоаттаеча социалистически яхьа итогаш яра керттера хьокхамаш да дешарахи производственни практикахи дараш. Итогаш бе-бе хул, бакъда, даим а котало йоаккхар доттагIал да. Цу вIашагIкхетараша тха дешархошта таро лу шоай знанеш тахка, производственни практика йолча хана ше Iомадаьчоа мах бе, шийна карагI мел даьннар а динза дисар а довза.

Тха училище чакхйоаха политически иллей сайренаш даим а хьаеллалу СССР Паччахьалкхен гимн лакхарца. Цу сайренашка дек машарах дола а тIема шерашка хьахинна а дола иллеш. Массе а хана уж сайренаш чакхйоах дакъа лоацаш бараша массане а цхьана «Интернационал» а локхаш. ТIеххьарча хана каст-каста чакхдоах оаха советски патриотизма, интернационализма уйлаш йолаш кагирхой хьалкхебе тхона гIо деш дола къахьегамси Сийлахь-боккхача Даймехка тIемси ветеранашца деш дола вIашагIкхетараш а. Геттара лоархIаме да уж Котало яьккха 40 шу дузача карарча шера. ДIадахача шера декабрь бетта тха училище хилар эггара безагIа бола хьаьший Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеранаш а болаш оаха чакхъяьккха «Огонек». Шийнов новкъостий цIерагIа къамаьл дир гулбеннарашта хьалхашка 1939 шера денз фашизмаца къовсам лоаттабеш хиннача дивизиона командира Имагожев Албаста Iалаудина. Кагирхошта цо дийцар шийтIема наьнкъех, новкъостех, шийца цхьана хиннача кхыча къамий викалех. Цул тIехьагIа гулбеннарашта шийн эстрадни программа гойтар «Машар» яхача тха ансамбла коллективо.

Укх бетта тIема ветеранашца керда вIашагIкхетар де лаьрхIа да тхо. Дукха лу тхона цу вIашагIкхетараша. ТIема шерашка хинна хIамаш довзийташ да Даьхе лораеш хиннараша дувцараш, шийн халкъа мутIахьа хила, халонаш эшае, патриотически а интернациональни а шоай декхар дизза кхоачашде Iомабу цар кагирхой.

Къаьнача ноахалний сийлен гIулакхаш дIахохьош кIезига бац районе хьалхийна цIи хеза бола кагий нах. Тахан доккхал а деш цIи йоаккхбай Афганистане дизза шийн интернациональни декхар кхоачашдаьча, Советски Союза Турпала цIи лелаеча Аушев Руслана. Цунгара доаггIа масал а эцаш шоай вахар цунчунца нийсде гIерт тахан тха училища кагирхой. Шеча Байракха орденаш еннай дизза 20 шу а кхачанза болча вай мехкахошта Итазов Жабраьила Iийсайна, Аушев Абукара Салмхана: вай массане а чIоагIа сий ду царна.

Тха кагирхоша шоай патриотически декхар тIехдика кхетадеш хилара тешал ду 18 шу кхаьча кагий нах эскаре гIулакх де дIабаха цхьа кIеззига юкъ яьнначул тIехьагIа цар даьй-ноаной е тха училища адресагIа хьааха долалу баркал оала письмош. Из гIулакх геттара тха, хьехархой, дегаш гIоздоахаш да, хIана аьлча, цар доахача цу толамашца дувзаденна да тха къахьегамах хьахулаш дар а.

Л. БАРКИНХОЕВА,
СПТУ-14 парторганизаце секретара декхараш кхоачашдер.

Сунженски района «Ассинский» совхоза боккха пайда беш я цу боахама фуна лаьрхIа баьцадаараш кхеду № 8 йола бригада. Соахка, масала, дукха хIама ца эшаш ах миллион сома маьха фу дIаделар цо паччахьалкхенна.

Тайп - тайпарча баьцадаарий — хоха, морковка, укропа, петрушка, помидорий, свеклай, нарсий, кабуца фу дика дIанйиду мехка дукхача районашка. ХIаьта хьалхарча аргIагIа ассинцаша Iалашбу шоай районера а республикера а баьцадаараш леладераш.

ХIанз фуна лаьрхIа помидораш, нарсаш дIаювш латт цу бригаде. Из болх къаьстта дика бу механизатора Гребенников Александра. Балха норма юкъера лаьрхIача 140 процент кхоачаш ца еш ди дIадахийтац цо.

СУРТА ТIА: «Ассинский» совхоза механизатор А. Гребенников (аьрдехьара вар) шийн новкъосташца баьцадаараш дIадера агрегат кийчъеш ва.

Э. ТОЛМАЧОВА
тексти сурти.

Вахара хьисап — советски

БАРАХОЕВГIАР ДИНАСТИ

Наькъа ваха цIагIара араваьлча хьалхагIа коа го а баьнкхе, эшачунга-дезачунга бIарг а лакхе мара дIа ма гIо, оалаш да. Цхьабакъда, Висангири балха ваха аьнна ше сецца гIеттача а кхозза чакхвоалар коа-карта гIолла хьежаш, кулг тохаш. ТIаккха бухь билле водар ГI. Ахриева цIерагIа «Электроинструмент» завод йолчахьа. Со сакхетаргхилча денз вокха хиллалца хIара дийнахьа бIаргагора сона из саг, балха дIаводаш е чувоагIаш. Цкъаза аз цох тамаш йора, хIана аьлча, балха водаш санна гIозваьнна, вахарца чIоагIа сакъердалуш хулар из балха ди чакх а даьнна, сарралца къахьийга чувоагIаш а. Иштта из бIаргавайча со хьага а хьогар цох, аз шаьра кхетадора вахаре боккъонца йола шийн моттиг кораяьча сага мара цу тайпара укх дуненга догдаха могаргдоацил га. Цхьабакъда, Висангире цIаккха а дувцацар шийн балхах, шийна карагIдаьннарех, къамаьлаца а доацаш гIулакхашца хьагойтар цо къахьегамцара шийн безам, уйла. Иштта дагавоагIа из ткъо шу гаргга йолча хана цунца цхьана завода йIовхала сетевой участке болх баьрашта. ДагавоагIа ях аз хIанз вайна юкъе из воацандаь. Бакъда, саго шийн тIехье дика хьалкхейойя цун цIи яха юс къонгий а мехкарий а динача гIулакхашца, из диканца малхайоах наха.

Шоай дас Барахоев Висангире кхихьа никъ кхухь хIанз цун шин воIои йоIои. ХIара Iуйрийна завод йолча оагIорахьа болхаш уж бIаргабайча шоай да дагавохийт цар из вовзаш хиннарашта. Эггара вокхагIвола Тархан заводе балха вахача хана цига къахьегаш вар да а.

— ХIанз тха овла дIачIоагIлуш латт укхаза, — аьнна хийттад даьна. — Шинъ ва тхо.

Механически цехе контролер вар цу хана Тархан. Электросверлилкашта лаьрхIа хьаеча деталашка хьожаш волча цо брак чакхъялийта моттиг нийслацар, зIамсаго кхетадора харцахьа хьаяь оатхал дIайолле еррига сверлилка хьаеш мел хьийгар доврргдолга. Иштта шийн бехках наьха къахьегам боабергболчарех яцар цун оамал. ХIанз пхийтта шу гаргга ха яьннай Тархана завода коллективе болх бу. Цу юкъа дукха а лоархIамера а хувцамаш хиннад цун вахаре. Цу коллективера эскаре гIулакх де а ваха цIавенав, хьамсарча предприяте хьаьнала къа а хьегаш балха тIа лакхвеннав. Цох хул механически цеха зубофрезерни участка мастер, цеха начальника заместитель. Цу балха тIа къаьстта а дика гучадоал Тархан нахаца болх бе, Iимерза, доаггIар хьадеха а эшшача гIо де а ховргдола специалист волга. Цу тайпара оамал хьа а хинна бокъонца чIоагIъеннаяр завода тхов кIала, коллектива юкъе. Из дерригa зувш болча предприяте кулгалхошта бакъахьа хет Тархан деша вахийтача, ваха а вохийт. Город Калининерча индустриально-педагогически техникуме экзаменаш толамца дIа а яле, заочно деша а этте цIавоагIа зIамсаг. Вайна ховш да, болхи дешари цхьана тарде атта доацилга. Деце а Iо ца кадаш, дийнахьа болх а беш, бус, кхыча мукъача хана знанеш лакхъеш, кIоаргъеш хул из. Цудухьа дика чакхйоаккх цо техникум а.

Вай даьша оалаш хиннад: цIен вокхагIа хиларал халагIа хIама хургдац аьле. Из хало а тIайоагIа Тархана. Визза вола балха саг воацаш юс предприяти, да воацаш бус дезал. Да а хинна дIаотта вийзар Тархана. Оалаш да, халонаш деналдарий гIулакх да аьле. Деналдараш гораовттац халонашта, уж шоашта гораоттаю цар. Цу тайппара дешаш майрра ала мегаргда Висангире Тарханах.

ХIанз къаьстта а теркам тIабахийта безар зIамагIболча йижарашта а вежарашта а нийса никъ хьехаш, кхетам луш, хьехар деш цIен тховкIал болх бара. ЗIамагIа ях ма дий кхы а, царна гIо де дезар вахаре йизза йола шоай моттиг хьа а лаьца уж дIагIоргболаш. Къонача, низ болча баламашта мегар из хьаллаца.

ХIаьта балха гIулакха вIалла новкъарло ер дацар Тархана. ХIанз массехк шу даьннад цо завода инструментальни боахама бюро начальника болх лелабу.

Шоай никъ хьа а лаьца из цIена дIахьош ба Висангире кхыбола дезалхой а. ЙоI Миновси механически цеха нормировщица йола тоъал ха я. КхоалагIвола Муса а цу цехе балха ва. ВоккхагIволча вешийчох тара ба цун къахьегама никъ а.

Механически цеха токарь-револьверщик хул цох юкхьанца, эскаре ваха ха хьатIаэттача из шоаш болча юхавар сатувсаш дика накъавоаккх цхьана болх беш хиннача новкъосташа. Укхаза тIатоха безам ба. Муса во болхло хиннаваларе из юхавар дезаргдацар цехерча наха. Эскарера цIавеча юха а шийн станока хьалхашка дIаотт из.

Дукха ха ялале цхьан участке мастералла оттаве могаву Муса смена вокхагIволча мастеро Таутиев Руслана. Из предложени хьаллоац цеха начальника а болхлоша а. Муса юкхьанца раьза хилац кхыча балха тIа ваха, дезаденнадар зIамсага шийн гIулакх. Бакъда, ше дIахьожавича оал:

— Сайна когаметта дIаоттаве специалист Iомавайта сога, тIаккха гIоргва со кхыча балха тIа.

Шийн опыт дIа а луш Мусас хьалкхеву керда специалист — Евлоева Тома. ХIаьта, хIанз Томайх а бригадир хиннай. Цунна дикка гIо даьд къонача хьехамча шийна Iомаяьча говзало.

Итт саг ва Муса мастер волча зубофрезерни участке болх беш:

— Тха дикагIйолча участкаех цаI я из, — йоах цеха начальника заместитела Б. Гойгова. — Къахьегамца а общественни вахарца а дувзаденна моллагIа дика гIулакх эггара хьалха хьаллоацарех а я.

Цу дешаша дика тешал ду Мусайна нахаца болх бе ховш хилара.

Раьза я дезала нана Люба шийн зIамагIбараштa а. Масала, Роза болх беш я Назранерча кулинарни тика чу, Мадина бухгалтера курсашка дешаш я. ХIаьта Фатимаи Iалихани школе ух.

ЯлхлагIча классе дешача Iалиханага хетт аз:

— Хьох мала хургва вокха хилча?

Сона моттар дукхагIдолча бераша санна цо а космонавт е летчик хургва аргда. Цхьабакъда, Iалихана иштта аланзар.

— Шофер хургва-кх, — хьахезар сона лоацца.

Цу дешашка бар зIамигача кIаьнка къахьегамцара бокъонца бола безам. Иштта хургволаш кхеву из цу хозача дезале.

С. АРЧАКОВ.

Массава а юкъеозаш

Дуккхача хана денз балха тIа дика толамаш доахаш хьабоагIа Малгобекски УБР бурувдеттараш. АргIанара шу а беркате дIадоладаьд цар, денгара ди массаза доал производственни хьокхамаш лакх а деш къахьегарца.

ХIанз укх сахьате вежарашха йолча Къулбаседа-ХIирий, Черсий - Балкхарой республикашка лаьттан чеhаш тохнаш бурув тохаш ба уж.

«ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдикеи хьадер дукхагIен хилийта!» яхача девизах шерра социалистически яхь йоаржаь къахьегаш ба бурувдеттараш.

Ховш ма дий лерттIа вIаштIехьъяьккха, цIенхаштта терко а еш дIахьоча социалистически яхьо болхлой хьинар айделген, хIаьта иштта хьадер дика хулилген. Ала деза укхаза социалистически яхь беррига болхлой юкъе а озаш геттара дика вIаштIехьъяьккха хиларах.

Нагахьа санна бурув тохача бригадашта юкъе яьржача яхьа аргIанарча бетта итогеча хана теркаме эц цу юкъа нийсъенна авари, брак, бурувтохача балхага дIадодар лакха хилар е лохдар, иштта дисциплина, кхерамзлен техника бокъонаш ца телхаяр, тийнна рационализаторски предложенеш, царех хьабаьнна пайда. Цо таро лу цийн гIулакхах бола хIаране бехктокхам а болхлой сакхетам а лакхбе.

УБР коллективе дуккхача хана денз шоайла яхье яьнна хьайоагIа Галаев Iаьлеи Степаняя Артури керте латта бурувдеттарий бригадаш. Карарча шера хьалхарча шин бетта балха итогех когъяьннай Черсий-Балкхарой республике Арак - Долатарек яхача моттиге къахьегаш йола Галаев Iаьлас кулгаллу бригада. Цхьаккха хьовзам боацаш йиллача ханал хьалха керда скважина дIаоттайир цу бригада. ХIанз дийнахьара нормаш даим тIеххкхоачашъеш болх беш я из зIамига коллектив. Дикача бригаде хила ма боаггIара шоай «маякаш» а ба цар. Уж ба бурувдеттараш: Заев Анатолийи Жигилев Евгенийи. Говза къахьега ховш хиларал совгIа кхы а дукхе дика оамалаш йоахк царех — шоаш караерзаьлча профессех ховш дар шоай новкъосташта дIахьеха гIерташ, производстве эшача моттиге хилар, деррига дукъ шоашта хьатIаэца гIерташ хилар. Шаккхе цхьан бригаде къахьегаш воллаше шоайла яхь лелаю Апатолеи Евгенеи. Цар вIаши леладеча цу гIулакхо къаьгга хьахьокх бригада членаш шоайла яхье бовларах мел боккха пайда боал къахьегама овсарле лакхъяра.

Управлене кIира цкъа «профессех дикагIвар» яха яхьаш чакхйоах. Каст-каста цу мероприятех котбаьннарашта юкъе го йиш я Галаев Iаьлий, Гандалоев Мухьмада, Резников Геннаде, Галаев Iийсай, Швецов Виктора цIераш. Яхь хьахьокхаш йола экран лерттIа лелаяро йоккха таро лу управленера бергича бурувдеттараша балха тIа дIадахача кIирагIа даьха толамаш массанена дIадовзийтара а яхь шерагIа йоаржаяра а.

Малгобекски УБР социалистически яхь лелаяра йолча инженера Резникова Любовь Филипповнас йоах:

— Наьха балхацара безам ди тIехьа совбоаккхаргболчача тайпара социалистически яхь вIаштIехьъяккха атта дац. Из дика кхетадеш хиларах оаха дуккхача организацей коллективай балха опытах боала пайда эе а зувш тхоай балха говзал лакхъяра хаддаза терко ю. ХIанз духхьал хIара болхлочо баь болх бессессара тIалам оттабарца белгалбу оаха. ЦIе тIадам — тIехдика болх баьчоа оттабу, сийна тIадамца къоастабу низткъала план кхоачашъяьраш, эггара вогIа лоархIача Iаьржача тIадамца белгалбу балха тIа брак, авари яьраш, иштта план кхоачаш ца ешбисараш. ЦIе бигь тIадамца белгалбаьхачарна ахчан премилу, хIаьта иззал Iаьржа тIадамаш отталаь бараш цIенхаштта бехктокхаме оз: выговор тохарца, кIезигагIа алапи доагIача балха тIа хьожабарца.

ЦIе болх беш волча предприяте гIулакхех хIаране дог лазаргдолча тайпара къахьегам вIащтIехьбаьккха хилча, цунга хьежжа коллектива толамаш лакха хул. Цунка дола тешал да карарча шера Малгобекски УБР бурув тохара кхаь бетта план а, тIаийца социалистически декхараш а кхоачашдаь хилар.

Б. МАГОМАДОВ.

«Автоспецоборудовани е» яхача опытно-экспериментальни завода литейни цехе шерра яьржай стахановски болама 50 шу дизара сийна йола социалистически яхь. Литейщикашта юкъе къаьстта дика болх беш хиларца белгалъяьнна я Мифтахов Марат керте латта бригада. Укх шера 20 апреле хиннача коммунистически субботнике пIанагIа 1200 килограмм мара йоацача 2000 килограмм продукци арахийцар цу бригадо. Цига болх беш даькхача ахчах 90 сом Машара фонде дIахьожадир.

ХIара дийнахьара норма 130—140 процент кхоачашъелга массазара гIулакх а хинна дIаэттад барт болча коллективе.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) М. Мифтахов, плавильщикаш М. Аушев, М. Долгиев.

И. ПЛИЕВА сурт.

НАЬХА ДОГ ГIОЗДОАХАР

Наьха бIарг тIаоттаргболчча тайпара тIедувхачунга хоза товргдола барзкъа тега моллагIча хIамаш тегачун атта вIаштIехьдалац. Бакъда, Гагиева Розай дика кайоал цу гIулакхах, говза маха бакхха харца. Цу атта йоацача профессена мутIахьа йолаш Розас болх бу дукха ха я. ХIаьта Модай цIагIа цо къахьега ер нислагIа шу да.

Цкъаза вIалла дага а доацаш корадоагIа сага тIехьагIа шийн деррига вахар хотташ дола гIулакх. Цу тайпарча иразерча наха хе шеташ я Роза, хIана аьлча, зIамига йолча хана цунна дагадацар хIамаш тегар шийх хургья аьнна.

ХIаьтта бархI класс яьккха кхувш йоагIача йиIига ше балха яха безам болаш йолга цIагIа дIахаитача, цо дийшача бакъахьа хеташ хинна нана цкъарчоа раьза хилаизар цу гIулакха. ТIехьагIо боккхача дезала нана кхийтар шийна долча новкъостала из балха яха гIертилга.

Кхы болх хоржаш дукха хье ца луш хIамаш тега мотористка професси нараерзаярца дIаболабу Розас шийн къахьегама никъ. Ученицалла йолча юкъа а тIехьагIа а цо дукха ха йоайора швейни машинай конструкцеш Iомаеш. Цудухьа хIанз машина ехача паладчикага ца кхайкаш ше дIадоанкх цо моллагIа гучадаьнна гIалат, вIалла хала а ца хеташ.

Новкъосташта юкъе къаьстта белгала я Роза, шийн болх дукха а безаш, хьадер цIена кхоачашдеш хиларца. Цудухьа заказчикаш шоай барзкъа цо тийгача бакъахьа хеташ хул.

Иштта дуккха дика оамалаш йоахк кIаьдъялар фуд ца ховча кхалсагах, царех лархIа еза заказчикашка сабаре йист хила хар, Iимерза, безаме хилар. Лоаццa аьлча, ше хьа мел дер наха тоам хургболчча бесса чакхдаккха гIерташ хьайоагIа из дог-цIена хIамаш тегархо.

Смении мастера Н. А. Некрасовас йоах: — Цхьа шийн тайпара хоза маха баккха ховш хиларал совгIа, дика хьехамча а я ала деза Роза, хIана аьлча, цо балха говзал Iомаяь бола дукха мехкарий укхаза дика къахьегарца белгала ба, иштта хьоахаде безам бар са цкъаь цкъа сага вас хургйола хIама цо оалаш сайна хеза ца хиларах.

Деррига а наьха духьа яхаш, хьаьнала къахьегаш хьайоагIача Розайна ловца бакхха ловра, кхы а дукха хоза барзкъаш тегарца цар дегашта гIозале тела карагIдувлалда хьона аьнна.

Ц. АУШЕВА.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

Керттердар кхетадеш

ЦхьайтталагIча пятилетка декхараш ханал хьалха кхоачашдара хадданза къовсам лоаттабеш хьайоагIарех я Нохч - ГIалгIай производственни текстильно - галантерейни объединене барт бола коллектив.

Республикерча промышленни предприятешта юкъе лелаяьча социалистически яхье дIадахача шера хьалхара моттиг а йоаккхаш КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх хьожайир цунна.

Из деза совгIат дала доагIаш хьожадаь хилара тешал деш да предприяте 1984 шерара хьокхамаш. Шийна хьалхашка лаьттача декхарех лоархIаярал совгIа, цо планал совгIа арахийцар 300 эзар сома маьха продукци. ХIаьта цу юкъа къахьегама овсарле лакхъелар пIанагIа йоагIачул 2 процент. продукцега дIадодар лохдир 0,7 процент.

Даьхача толамех кхоачам баь Iе йиш йоацилга дика кхетадеш йолча объединене коллективо кхы а лакхагIа социалистически декхараш тIаийцар керда шу дIадолалушше а. Цу декхарех соахкарчул 1 миллион 90 эзар сома маьха дукхагIа продукци арахеца езаш я из. Цул совгIа 300 эзар сома маьха кхы тIа а товараш арахеца дош деннад цо.

Объединене коллектив дика кхетадеш я къахьегама овсарле лакхъяраи продукцега дIадодар лохдараи дукхагIа теркам тIабахийта безаш хилар.

— Тахан предприяте арахецача 160 тайпа товарех 70 процент дараш юха кердадоахаргда оаха, — аьлар объединене генеральни директора М. Дахшукаева.

— Из оаха ду эцархой хьашташ дикагIа кхоачашдар духьа. Во дац коллектива толамаш укх шера а. ДIабахача кхаь бетта планал совгIа арахийцар 78 эзар сома маьха продукци.

Объединене болхлоша дика кхетаду шоаш арахецаш долча товарий тайпаш шера ханашка хьежжа хила дезилга. Iан замалахьа наха дикагIа дIаэцаши хоатташи я кийнаш, кхыдола дIайха барзкъаш. Цудухьа Iай уж дукхагIа хьадара теркам тIабохийт.

Объединене хIанзле цхьан дийнахьа болх баьб кхоьча бийдалца. ХIаьта шу чакхдалале кхы а пхе дийнахьа цу бийдалца болх бе а лаьрхIад болхлоше.

Теркам тIаозаш, наьха хьашташ дикагIа довзара гIо деш дола цхьаькха дика хIама вIаштIехьдаьккхад укхаза. Из сенах латт аьлча, мах беча организацешца цхьана эцархой конференцеш вIашагIъехк. Цига хул объединене викалаш а. Уж каст-каста вIашагIкхет бахархошца эцархошца, цар хьашташ дикагIа довз, цар предложенеш теркаме эц. Цунга хьежжа арахец тIаккха товараш а.

Цхьаькха да боккха лоархIам болаш объединене хIамаш тегараштa карагIдаьнна. Нагахьа санна метташ тIа тувса кисеш, гIайбай, юврагIий лоаччараш хьаеча хана юхе дусар тайп-тайпара зIамига а доккха а зигаш. ХьалхагIа царех пайда ца эцаш дIаккхувсар уж. ХIаьта дукха ха йоаццаш объединене керттерча инженера еннача предложенех цу зигех хьаю деша даха ха йоацача берашта лаьрхIа кочамаш. ТIаккха маьха дарерIа а хоза а тийга уж барзкъилгаш берашта чIоагIа дезаделар. Цу гIулакхо предприятена массехк эзар сом кхы тIа а пайда бергба хIара шера.

Кхы а дукха масалаш доаладе йиш яр управлене бийдала кхом барах лаьца. Ше тIаийца шера долча декхараш тIа коллектива дош деннад духхьал кхоьча материалий чотагIа 100 эзар сома маьха кхы тIа а тайп-тайпара продукци арахеца. Царна юкъе да 30 эзар сома трикотажни товараш, 10 эзар сома тIоарска товараш, 60 эзар сома маьха кхы тайп-тайпара дараш.

Кхоачашдулургдолаш декхар дий из? Из кхоачаш а тIехкхоачаш а дулургда. ХIана аьлча, хьалхxe а таронашка а хьежа тIаийцад из декхар. Из иштта хилийтара оарцагIбаьннаб предприяте дикагIа бола, балха йIаьхий опыт йола хIамаш тегараш. Цар масал тел юхебисачарна а. ХIаьта масал эца мегаргдола нах объединене шортта ба. Духхьал цхьайтталагIа пятилетка кхоачашъяь бIаь гаргга саг ва. Царех ба Назрановски филиалера Кодзоева, Ачхой-Мартанерча филиалера Кантаева, Урус - Мартанерча цехера Усманова, Магомадова, керттерча предприяте къахьегаш бола Киреева, Базаева, кхыбараш.

Х. ТАРАМОВ.

ДЕЗАЛИ ЗАКОНИ

Хеташ а вешта судебно-прокурорски практико хьахьокхаш а да юридически хьисапагIа вIаштIехьдоацаш лоархIаш дола гIулакхаш керттерча даькъе бийсанна деш хилар. Иштта Муртазалиеви Юсупови зулам де дагa а деха, 1984 шера 3 феврале къуй санна бIарга белла пIелг гургбоацача баьдеча хана цхьан сага кIийленна хайша баьгIаб Ачхой - Мартановски района Давыденко яхача юрта.

Н. Х. Арсанукаева шийн новкъостаца Хаджиеваца балхара цIайоагIаш зуламхошта IотIакхаьчай. Цигга тIабеттабеннача вокхар низагIа «Жигули» яхача машина чу а теха дIайигай из, ше раьза а хинна (тIехьагIа суде цар дийцачох) Муртазалиевна маьре юг аьнна.

Белгалдаккха доагIа, вай мехка саг йоалаяри маьре яхари цар шоай гIулакх хилар, царга из цхьанне а низагIа дайташ доацилга. Саг яр-яхар дезлеш, хоздеш дIадерзадара йоанхо яьй паччахьалкхено. Керда дезал хилийта дагахьа вIашагIкхетарий гIулакха хьалъяь я саг яр-яхар белгалдоаккхаш йола дворецаш, музыка, сакъердам, бовзача - безача, гаргарча наьха, доттагIий ловцаш, массаза а хулаш дола дукха зизаш. ТIаккха Муртазалиева хIана лаьрхIад хIара сага вахаре сийрда дола из ди Н. Х. Арсанукаевана Iаьржде, саг яр-яхар дезлеча дворецe ца югаш, бийсанна, тIакхоачача гаргара нах боацача юстарча моттиге хьа а лаьца низагIа, елххаше а машина чу хIана еллай ше дукхавезаш хиннай цо яха йоI?

Нийса да судо даьр, бехктокхама кIалхарвала дагахьа, раьза а хинна маьре енаяр из яхаш цо бийца оапаш хьалца а лоацаш битарца а Муртазалиевна набахта валла суд ярца а.

Паччахьалкхено къоабалдери гадоахари Муртазалиева санна саг йоалаяр дац, ЗАГС-а органашка дIаладеш дола саг йоалалр да...

Гражданина Алехина шийн сесагаца Симоноваца вахаш 30 шу даьккхал, цхьабакъда, регистраци яйтаяц, из-м пайдана доацар дар а яхаш. 1945 — 1947 шерашка бераш хиннад цар. Сесаг цхьаьнана а хIаьта бераш маьрелца деш даь а лоархIаш хиннад. Алехин венначул тIехьагIа, цун сесаги бераши (цу хана кхийна даьнна) цун тIехьален дай хила бокъо йоацаш дисад. Халкъа судага леткъаб уж. Iалаьмате дукха ха, тешал утта нах, кхыдола бахьанаш йийшад 1940 шера вIашагIкхийтта хинна мар-сесаг уж хилар бакъдара. Дика болх ба. шийн берий да ше хилар бакъдеш цхьан хана Алехина яздаь хинна письмош коралаь...

Маьре яха е саг йоалаю ха хьатIакхачале хьалхагIа маьрел дайтац. Ханал хьалха даь маьрел зенне лоархI цар шоай а хургдолча берий а могашала. Кхераза волчоа дезал а бераш а хилча, юкъера образовани янкха атта дац. Ханал хьалха даьча маьрело шийн къахьегама никъ дIаболабара новкъарле ю. Цудухьа маьрел де мегаргдола ха 18 шу оттаьй законо.

Советски законо яхачох маьрел де йиш яц царех цаI е уж шаккхе а цхьаькха дезал болаш хуле. Керда саг йоалайича регистраци е йиш яц, нагахьа санна хьалхагIа йоалаяь хиннача сесагацара из ше а вокха маьрацара сесаг а законо лххача тайпара къаьстабеце.

Дезал — общества юкхьанцара ячейка. Цун хьисап, материальни тарон боарам, духовни правственни унахцIено дуккхача даькъе сага гIулакхаша, цун къахьегамеи общественни хьикаро, берашта нийса кхетам баларо вIаштIехьйоаккхаш я. Цудухьа саг яр-яхари дезал хьахилари — из цу дезала даьи наьнеи шоай гIулакх хинна Iац. ЧIоагIа дезал хьахилар дезаш я, эггара хьалха, паччахьалкхе. Духхьал из бахьан долаш социальни гIулакх санна лоархI маьрел. Хозахета оалаш мичад хьехама е дешаш маьрел деча хана: бехктокхам хеташ хилалаш, дезала барт чIоагIа хилийта хьажалаш, вIаши йоахо елаш.

Цхьабакъда, цу тайпарча дешай цIаккха а уйла яьяц сакъердача метте нийсбеннача шоайла хьоашал техача Алексейси Нинаси. Сакъердалуш хиннаб уж. Из бIарчча сайре дIайихьай цу шинне халхабувлаш, иллеш доахаш. ХIаьта шоллагIча дийнахьа из шийга йоагIилга лийцал цунга Алексея. Шинне а цхьана яз а яь ЗАГС-е заявлени еннай цар, хIаьта цул тIехьагIа цхьа ха яьннача гIолла хайнад цунна Нина халача лазарах — эпилепсех — цамогаш йолга, цудухьа сихвенна вIаштIехьдаьккха зоахалол лохаде лаьрхIад цо...

20 шу даьнна вола Сергей эскаре гIулакх деш волча хана отпускагIа цIавенав. КхоалагIча дийнахьа Верайца хьоашал техад цо. Цул тIехьагIа массехк ди даьннача гIолла зоахалол а хинна шун тIа багIаш хиннаб зIамсаги йоIи. ХIаьта кхы а шин кIира даьнначул тIехьагIа отпуск чакх а яьнна, Сергей эскаре гIулакх де юхавахав, сесага кхыметтел адрес а юхе ца луташ. ХIаьта Вера маьра адреса тIакхийначул тIехьагIа цунна хайнад, вIалла шийца хьоашал а тассалехьа, из саг йоалаяьи бер долаши хинна хилар.

Фуд из? ГIалат да из? Хьан даь? Сергея даьр вIалла ца доагIа гIулакх да, наха могадергдолаш хIама дац.

Цхьабакъда, къахетилга вIалла дувца дезаш а дац. чIоагIа бехке е йоагIа Вера а. Цун кхыметтел кхийна а дац «цIаьхха нийсвенна мар» тешаме саг воацилга, шийн гIулакх хилчахь, наьха гIулакха сагота воацилга ха, во саг дика саг а лаьрхIа тIанйцав цо. ТIаккха, нах бовзара геттара гаьна хиннай из, хIаьта безам яхача деша маIан-м цо вIалла теркал а даьдац.

Бокъонца болча дезале — мараи сесаган юкъерча гIулакхашка долла хIама цIенен тешамен хила деза, а аьнна дий, дезал бохара кхерам болаш болга ха мара дезац. Из хIама хIаране дег чу кхаба деза, цIаккха а диц ца долийташ.

Е. НИКИТИНА,
НГIАССР прокурора помощник, юстице советник.

Ткъаь ялхлагIа шу да Дудуркаев Хьусена механизатор волаш Грозненски района «Загорский» совхозе къахьега. Цу юкъа йоккха балха опыт караерзаьй цо. Цхьа ди дIадахийтац шиӣ балха норма дикка тIехкхоачаш ца еш. ХIанз ялата лаьрхIа йола хьажкIаш дIаюргйола лаьтта кийчдеш воал Дудуркаев. Норма 37 гектар йолаш цун низ дIа кхоач хIара дийнахьа 45—50 гектар кийчде.

СУРТА ТIА: Грозненски района «Загорский» совхоза механизатор Дудуркаев Хьусен.

И. ПЛИЕВА сурт.

КЕРТТЕРДАР— ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ

Массаза зувш хьаволгIа со: хIаьтта айса хьаяь оатхал бера дIахеца безам ца боагIаш, дикка ха йоаккх аз, къаьстта даккха гIалат доацаш из хьаяь яле цунах доккхал деш. Дега тоам хул сона кулгех цун йIовхал хьакхийтача.

Продукце дикал... Хетаргахьа хIара къахьегама коллективе керттерча декхарех лоархIаш да арахецача продукце дикал лакха хилар. Из иштта хиннад, дIахо йодача хана хургдолаш а да. Бакъда, тахан къаьстта ира латт продукци дикагIа хилийтарца дувзаденна дош. Тахан тха заводо арахеца продукци во я алга дац са. ХIанз а кIезига я дикала Знак тIалатташ арахецар. ДукхагIа хилийта йиш ярий дикагIа йола продукци? Йиш яр, бакъда, вай да-м дац из.

Малав цун бехке, цхьа саг ва, е бIарчча коллектив я? Дикал лакха йолаш кIезига продукци арахецара ерригача завода коллектив бехке я. ХIана аьлча, ше хьадечох цхьанне, шинне дог лазадар аьнна доалаш дац тахана ра гIулакх.

Хьаэцаргья вай аз кулгалду фрезеровщикий бригада. БархI сагах латт из. Берригаш а лакха квалификаци йолаш, шоай болх саго хьеха ца безаш башха-дика говзанчий ба. Царех ба Луганский Петр, Терентьев Александр, Сагаипов Iумар, кхыбараш. Из иштта доллаше, оатхалаш дика хилийтара тхоашта могар оаха деше а, цхьайолча хана ма хетта хилац тха уж. ХIанад из? Из хIама кийслу снабженцаша тхона лоаттадеш дола металл паччахьалкхен ГОСТ-о дIадехарашка хьежжа доацаш во доландаь. ТIаккха ховш ма дий воча металлах дика оатхал хургйоацилга.

Аз ма аллара продукци дика хилийтара гIулакх комплексни да. Цунца дувзаденна да дукха деш: коллективе беш бола политико-кхетама болх, производстве къахьегача наьха технически организацонни боарам лакхбаккхар, производства культура, дисциплина лакха хилар. Уж гIулакхаш лерттIа долча дика хургья арахеца продукци а.

Ю. КАСЬЯНОВ.
Грозненски «Электроприбор» яхача завода фрезеровщик.

Вай лоалахой болча

ИСКУССТВОИ ДУНЕЙ

Москверча Центральни выставочни зале хьайийллай «Машар лорабаьб, машар лорабергба» яха, Коталон 40 шу дизара хетаяь выставка. Цига гойташ ба живописа, графика, скульптура 2360 совгIа болх. Уж Российски Федераце ерригача регионашкара да.

Царна юкъе да Къулбаседа - ХIирийчен изобразительни искусства говзанчий балхаш а: РСФСР заслуженни художника П. М. Зарона «Дагалоацам», «Дагаухар», Къулбаседа - ХIирий АССР заслуженни художника К. А. Хетагурова «Венначох йола баллада», М. Н. Дзбоева «Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветерана Качмазова портрет» яха произведенеш.

«НАЬНА СИЙЛЕ» — ДАГЕСТАНЕ

Республикал гаьнна арахьа йовзаш я драматурга Хубецова Рансай цIи, цун пьесаш увттаьй Къулбаседа Кавказа дерригаш хIана дац аьнна долча театрашка, мехка дуккхача краяшка а областашка а.

Карарча хана «Наьна сийле» яха цун пьеса оттаеш да Капиев Эффенде цIерагIа Лакски драматически театр.

Лакски театр санна, хIанз из оттаеш да Цадаса Гамзата цIерагIа Аварски драмтеатр а. Цун премьера кастта хургья.

Из пьеса Дагестански театрий сценаш тIа гойташ хиннай дукха шераш хьалха, езаш а хиннай наха. Юха а меттаоттаьча цох дегагIоз хургья аьнна хет зрителашта.

(«Социалистическая Осетия»).

АРАДАЬННАД МОСКВЕ

«Советская Россия» яхача издательствас «Художественни таржам дара говзанчаш» яхача сере ткъаь пхиъ эзар тираж а йолаш арахийцад «ШоллагIа вахар» яха Н. Гребнева даьча таржамий книжка.

Тайп - тайпара да Гребнева даь балхаш таржам: вай мехка халкъий диалургдоаца илли, средневекови лирика, книжкаш дезаращта дика йовзаш йола Р. Рамазанова, К. Кулиева, Т. Зумакулова, кхыча дуккхача поэтий произведенеш.

Н. Гребнева кхоллама баркал ала деза, эрсий меттала дешарашта ширача а хIанзарча а поэтий йоазош довзийтарах.

ТБИЛИСЦАША ДИКА ТIАИЙЦАР

Дукха ха йоацаш Грузе столице чакхъьялар Коталон 40 шу дизара хетаяь «Тбилиси-85» яха йоккха илле ерригсоюзни фестиваль. Къахьегамхой хьаьший хилар мехка цIи хеза бола композитораш — Н. Богословский, А. Пахмутова, Я. Френкель, А. Петров, вай мехкахо — СССР халкъа артист, Глинка цIерагIча РСФСР Паччахьалкхен преме, дунен халкъашта юкъерча фестивалий лауреат Кажлаев Мурад.

ЧIоаггIа езасна а дика а тIаийцар М. Кажлаева произведенеш.

(«Дагестанская правда»).

ДОТТАГIАЛА СБОРНИК

«Маяк» яхача украински издательстве арадаьннад украински, эрсий, балкхарой доттагIала поэтически сборник. Из хоза книжка шин разделах латт. Хьалхарчун юкъейоагIа украински меттала яьха эрсий, балкхарой поэтий стихаш, шоллагIча разделе — винницки литераторий яраш.

(«Кабардино - Балкарская правда»).

ДОЗЗАЛ ДЕХЬАРА

ЧИЛИ. ЭгIазален гIойгIах йоккха манифестаци а хиннa дIаэттар чилийски ши патриот — пиночетовски охранко лочкъаваь дIа а вихьа къизача тайпара вийна Хосе Мануэль Парадеи Мануэль Герреройи дIаволлаш Сантьяго этта lаьзет.

Сантьяго центральни улицашка гIолла эзараш нах ухар салташеи карабинерашеи гобаь латтача кашмашкахьа. Царга я Пиночета кеода зулам дег тIара бехке деш йола цIе байракхаши плакаташи, антидиктаторски лозунгаш кхайкадора массане а цхьатарра (сурта тIа).

АП — ТАСС телесурт.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

Малхбоален халкъаш мукъадоахилга гаргакхоачадаь котало

Массехк шу хьалхагIа «Спенсис» яхача калькуттски отеле гIулакхерча саго белгалагIа дола хIама санна гойтар 1942 шера хьалъяь бомбоубежище.

— Россе цу хана Сталинград лораеш бар, хIаьта тхо японски авиацех лечкъа укхаза чудоахкар.

Цу хана японцаша бомбаш чуеттар Калькутта, Мадраса, Каталипура, кхыча индийски городашта. Бенгальски заливе гIолла лелар японски флот. Десанташ ховшаьяр Андаманский Никобарский гIайреш тIа. Японски тIема кемаша кхерам тIатувсар Шри Ланкана. Азиатски фронта ерригача участке тIехьашка дувлаш дар британски эскари цунна новкъостал деш хиина американски экспедиционни корпуса доакъоши. Цу корпуса керте лаьттача американски инарала Стилуэлла тIехьагIа яьхад: «Японцаша вIалла дувца хабар а доацаш чIоагIа низ бир вайна». Цу хана тIехьашка довларо японцашта коанаIараш хьайийллар Индена наступлени яра.

ХIаьта Россе цу ханна Кавказагахьа чакхлийлхар германски полчищаш. Гитлера планагIа Кавказах, Иранах, Афганистанах чакх а яьнна Инде малхбузехьарча доазонашка кхача езаш яр уж. Иштта мехка малхбузехьа Iохове кийчъеш десант а яр. Нагахьа санна Индийски океана тIа германскии японскии флоташа цхьана тIом болабича, японо - германски агрессе кхерам бокъонца тIабоссаш бар Индена. Из кхерам тIера дIабаккха низ бацар.

Гитлеровски Германеца бечa тIем тIа СССР цхьоагIо ихой хиннача Англей США-си кхетадора, Кавказа наступлени еш дола фашистски эскар эшадаро мара японо-германски агрессена кIалхара Инди йоаккхалургйоацилга. ФуннагIа - моллагIа даь а юхасоцае езаш яр унзаре тIема машин.

ТIаккха Великобритане премьер - министр Черчилль ше вахар Москве. Никъ аттачарех бацар. Еррига Европа дIалаьцаяр немецко - фашистски бIуво. Цудухьа Лондонера Черчилль водаш хиина самолета никъ Гибралтаре, Каире, Тегеране гIолла бодар. Британски премьер - министра Москве хоам баьб, японцаша укх деношка Калькутта дIалоацаргья аьнна, цудухьа, фуннагIа - моллагIа дий а, дийхад цо, немций Кавказах чакх а ма бовлитбалар, малхбузехьара Индена тIа а ма кхоачийтбалар, аьнна. ТIехьагIа ший мемуарашка Черчилла яздаьд, цу хана сатийна, дог ураэтта волаш дIавахар ше Кремлера, яхаш.

Инде дика кхетадеш хинад, Советски Союза духьалара фашистски Германе тIом — из дерригача дунен цивилизацена кхерам болга. Цудухьа, из болабеннача хьалхарча деношка денз индийций дика дог-уйла дар советски наьха нийсхон къовсамца. 1941 шера 3 августа Бомбее вIашагIъелла СССР духьа, фуннагIамоллагIа Новкъостал дара Комитет кхайкар: «Новкъостала Фонде цхьа пайсу дилла. Советски Союз оаш хьаллоацаш хилара символ а хинна дIаоттадда из кагий ахча, цунца оаш хьахьокхаргда болхлойи ахархойи эггара хьалхара паччахьалкхе лорае лаьрхIа шоаш хилар. Даьккьала хийла советски халкъа Котало!» Цу тайпара комитеташ вIашагIъехка йолаьй берригача мехка.

Цу бирсача деношка боккхача лоархIаме дар Советски Союза доттагIий Общество вIашагIйоллар. Индийцашка таро хулийтар общества гитлеровски гIаьрахошта духьала турпала къовсам лоаттабеш халкъ долча мехках дола бакъдар дикагIа ха.

Еррига Инде хиннача митингашка тIаийцача резолюцеш тIа белгалдоаккхар, советски халкъо фашизмана духьала лоаттабеча къовсамои цуи коталонои колониальни Iазапах мукъаьлла Индена новкъостал дергдолга. Делеи Калькуттеи, Бомбее а Мадрасе а патриотически уйлаш йолаш болча индийцаша йоахар, СССР хьаллацара цхьан митингийи демонстрацейи кхоачам бац, материальни дакъа лаца деза цига. Иштта дIайолаеннай советски фонде ахча гулдара кампани. Цхьайолча районашка из ахча гулделга «цIенгара цIенга» кампани а хинна доладелар.

Инде гIорбаьнзача политически общественни деятелаша Махатма Ганде, Рабиндранат Тагора, Джавахарлал Неру, Сароджини Найду сий доацаш лаьрхIай нацизма идеологии практикеи. чIоаггIа уйла тIаяхийта эийнай советско - германски фронтера событеш. Цу ханах дагадоагIараш хьехадеча хана вовзаш волча яздархочои сценаристи Ахмад Аббаса дийцад. Дж. Неру тоха са доацаш хьежаш вар тIом эггара аьрдагIча ханага кхаьчача - минуташка Сталинградерча событеех бола хоам кхачарга, яхаш. «Са хуллаш телеграфни агентствай хоам кхаьчар, немций Сталинградера тIехьашка кхайсаб аьнна. Аз цу сахьате Дж. Неруга телефон а теха, из дика кхаъ баьккхар цунга.

— Доккха баркал да хьона керда хоам барах, — аьлар цо, — хIанз со наб е йиш йолаш ва...».

Советски халкъо Сталинграде яьккха котало гитлеровски эскара хIама талхара маIан долаш яр. ДIахо геттара хIалакйир фашистски Германи. Цу тайппара дIакъайлар германски фашизмана Гаргарча Малхбоален, Къулбехьени Къулба - Малхбоалени Азе мехкашка бода никъ. Фашистски рейха салтий вIаштIехьдалензар Тегеранеи Кабулеи, Багдада, а Дамаска а. Делеи Карачеи улицашка гIолла фатаца нийсбеш гIа баха. Сапа чопах хинна ахкарг санна нийкхар 1941 шера июле гитлеровски генеральни штабо кийчъяь хинна «Ориентир» яха план.

Илья СУЧКОВ,
исторически Iилмай кандидат.

(АПН).

МАЦА КЪОАСТАДЕ ДЕЗА IОАХАРИЙ

Специалиста хьехамаш

Днепропетровски областа Никопольски района Ильича цIерагIча колхозе дIаболабаь, Iоахарий хьалхе а тIехьара къоастадара балхо йиш хулийт Iоахарий интенсивно кхеде, тIера ца дувлийташ шоай метте лоаттаде, ноаношкара хьадувла инвази яхача лазарах уж лораде, чоалханеча технологегIа уж хьалкхеде, жа леладерий къахьегам пайданагIа болча тайпара вIаштIехьбаккха.

Iоахарий хьалхе а тIехьара къоастадеи лаьтташцара Доалача декъача доакъарашца кхабей йиш йолаш да Iочудиаь цу тайпара доакъар керо ловргдолча уж ма кхаьччинге а. Iилмо хьахьекхад, кхо кIира даьнача хана тIехьара къоастадаь Iоахарий, нагахьа санна цул хьалхагIа царна кхоачам хиллал шура тийннаяле, дика ондадувлаши тоалуши хилар. Ши бутт баьнна Iоахарий ондадаьннарша санна доажаде мегаргдолаш да. Цу ханага кхаьчача Iоахарашта лаьттах тIадаьнна доакъар пайдаиагIа да наьна шурийл.

Боахаме Iоахарий тIехьара къоастаду 50—80 ди даьннача хана.

Iоахарий хьалхxe а тIехьара къоастадаро йиш хилийтар апрель бетта кхоалагIча нтт дийнахьа эрий тIаьннача баьций даьгIенашка жерч доажаде. ТIехьара къоастадаь Iоахарий желашкеи царна гонахьа яьча карташкеи соцаду доладенна лела йиш йолаши шортта доакъар долаши.

Цхьан дийнахьа тIехьара къоастаду дерригa Iоахарий. Жерчашка 3—4 ди-бийса даккхийтар гIожача доакъар тIа оттадаь, цул тIехьагIа кIезиг-кIезига доахаш, 4—5 дийнахьа, хIара денна жерчаша даьгIенашка йоаккха ха йIаьх а еш, гIожа доакъар кIезигагIа а дехкаш, даьгIенашка даржа соцадир уж.

ХIара Iулацара, Iоахарий, тIехьара къоастадаьчул тIехьагIа, эзача дозалга хьежжа, кхо группа а йий декъ: доккхагIдараш, юкъерададараш, кагийдараш. ХIара группана къаьст-къаьста желашка секцеш кийчъю, доладенна лела а доакъар даа а моттигаш йолаш.

Iоахарий тIехьара къоастадале хьалхагIа кошарнобазови метод чакхьяьккхаяр уж хьалкхедара. Из укх тайпара яр: Iоахарий 20—25 ди даьлча денз жерч цхьан дийнахьа доладала а дажа а моттиг йолча майдан тIа дIааралоахк, хIаьта Iоахарий жела чу соцаду. тIаккха къаьст-къаьста кхоаб. Мецденна Iоахарий сихагIа Iам гIожа, моша, концентрировании доакъар даа. Иштта, фега лелача жерчаша дикагIа дуъ доакъар, шура Iоаю. Iоахарий 35—45 ди даллаца йолча хана хIара денна 12—13 сахьат массаза доал 30—40 минутя жерч долча дIачухец Iоахарашка ноаной шура яийтар духьа, цул тIехьагIа, кортамукъа лела а доакъар даа а йиш хургйолча майдашка юха аралоахк, тIаккха, саррахьа шоай ноаnош йолча желашка дIачулоахк Iоахарий. Кошарно-базови методагIа кхедаь Iоахарий дика кийчдий хул гIожа, моша, концентрировании доакъар даара.

Iоахарашта дулх тIадетталулга вIаштIехьдаккхар духьа 2 кIира даьлча денз концентрировании гIожен доакъар даа Iомаду уж: 3 кIира доалача хана 40—50 грамм концентраташи 150 грамм дика бобови йоли яа Iомалургдолаш. Эггара хьалха дуача хана Iоахарашта дикагIдола доакъар—кIаьда Iехьа кеп, цул тIехьагIа кIезиг-дукха жмых а тохаш вIашагIъэбаь Iехьа мукхи кени.

Дукха продукт луча фух дола Iоахарий кхедара практико хьахьекхад, шоллагIча беттага даьннача Iоахарашта деннеи бийсаннеи хIаранена луш дола концентрированни доакъар 100—125 граммага дIакхоачаде дезаш хилар. Ши бутт баьннача Iоахарашта деннеи бийсаннеи 1—1,5 килограмм моша доакъар дехка деза, вIашагIъэдаь концентрированни доакъар — 150—200 грамм. Iоахарий онда ме дувл, моша доакъар дукхагIа тел, 4 бутт баьннарча — 2,5—3 килограммага а хIаьта вIашагIъэдаь концентрированни доакъар 350—400 граммага а кхоачадеш.

1984 шера 50—80 денга кхаьча Iоахарий тIехьара къоастаделга юкъедоаладарах хинна экономически эффективность укх тайпара я: дийна болаш эзача хIара Iаьхара дозал 3 килограмм тIаьхийттал, хIара бIаь кийна тIехьа 3 Iаьхар дукхагIа хьахиннаб. Хьалкхебаьча хIара Iаьхара лоархIаш баьнна пайда — 4 соми 84 кепиги.

Еррига а лаьрхIача боахама хинна экономически эффект — 51,3 эзар сом.

Н. КОНДРАШИНА,
Нохч-ГIалгIай ДНТИП пропаганда инженер.

Нах бахача моттигашка лостам болаш хилар мел лоархIаме гIулакх да дувца эшац. Дог гIоздоал массанахьа цIена, сайрийна салаIа а везачунца - вовзачунца къамаьл де, шахматех, шашкех, нардех ловза а дика хьалаш вIаштIехьдаьха хилча.

Из дика кхетаду Старопромысловски района жилищнобоахама производственни управленена чуйоагIача ЖЭУ-5 коллектива. Цудухьа шоай хур ду цо участке баха нах ший балха раьза хургболаш.

Дукха терко тIаоз участка болхлоша фусамий фонд тоаяра, хозъяра. Шоай декхараш цIена кхоачашду дворникаша Бачаева Халас, Губанова Валентинас, Шаипова Зулайс, Гастева Зурана, Бутиева Фадимаца, уборщицаша Горская Прасковьяс, Давыдова Зояс, Воронова Ульянас, дуккхача кхычар.

СУРТА ТIА: шоай балхах дагабувлаш ба (аьрдехьара аьттехьа) П. Добрынина, Г. Ашурова, Я. Висхаева, А. Бисултанов, Х. Бачаева, Р. Зарубина, Ф. Бутиева.

Р. АУШЕВ.
Автора сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ЛЕНИНСКИ ВАСКЕТЕГIА

Укх шерара апрель чакхбоала ха дуккха лоархIаме событеш йолаш яр. 22 апреле Москве хилар В. И. Ленин ваь 115 шу дизара хетаяь торжественни заседани. 23 апреле хилар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленум, цига «КПСС аргIанара XXVII съезд гульярах а из кийчъярцеи чакхъяккхарцеи дувзаденнача декхарех а» доклад йир КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева. 26 апреле Польша столице Варшаве вIашагIкхийтар Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача мехкий лакхехьара партийнии паччахьалкхени деятелаш. Из вIашагIкхетар чакхдаьлар Варшавски Договора ха дIахо йIаьхъяра хьакъехьарча протокола кIал кулгаш а яздеш.

Цу событешта йолча дунен халкъашта юкъерча дуккхача откликашка белгалдоах, Советски Союзи социалистически содружества кхыдола мехкаши ленински васкетагIа дехаш а болх беш а хилари исторе берригача леламо сийлахь-боккха ленински хьехам нийса болга тешшаме бакъ хилари. Кердача строя совленех кор гIортолга а еш, социалистически мехкана, лоаццача исторически хана доккхий толамаш даьхад общественни вахара дерригача доакъошка.

Советски Союзеи социалистически содружества кхыча паччахьалкхенашкеи хIанз йолаш я низ бола, массе а оагIорахьара дегIаена экономика, лакха говзал йола болхлой кадраш, специалисташ, Iилманхой.

Производство, Iилма, техника дегIайоалаяра дуккхача лостамегIа дунен тIа лоархIамегIа йола позицеш чIоагIа лелаю цар. Иштта, масала, нагахьа санна 1960 шера СЭВ членаш долча мехкаша йоаккхаш хинна электроэнерги 410 млрд. киловатт-сахьати лоаладеш хинна болат 50 млн. тонни Юкъарча рынка мехкашка хиннача 428 млрд. киловатт-сахьатацеи 98 млн. тоннацеи нийсдича хиннадале 1983 шера йоагIийоагIачоа лаьрхIача царга кхоача дакъа электроэнерги 1879 млрд. киловатт-сахьати болат 210 млн. тонни да Юкъарча рынка мехкашка 1274 млрд. киловатт-сахьати 109,4 млн. тонни мара доацача. Иштта, социалистически мехкаш тIехьакхийнна ца Iеш, гаьнна тIехьа а йитай, хIанз кIоаргга экономически кризис тIаэтта йола «экономически тамашен» малхбузеневропейски зона оалаш яр.

Социализма дунен системо белггала воздействи ю адамлен кхелашта — иштта я КПСС ЦК Пленума итогашта йола социалистически мехкашкарча откликай лейтмотив. Шеко йоацаш да, белгалдоах венгерски «Непсабадшага» хургйола КПСС XXVII съезд Советски Союз хиина ца Iеш бIарчча социалистически содружество а дегIайоалаяра йола цхьаькха лоархIаме белгало хиина дIаоттаргйолга. Съезда лоархIам белгала ба цига дувца отгадаь дешаш лоархIаме хиларца а советски общества хьалхашка отташ дола декхараш кердеи доккхийи хиларца а. КПСС берригача балха юкъмоттиге — экономикана интенсификаци яреи Iилма-технически прогресс кардинально сихъяреи проблемаш. Адамлен машаерча кхоаненна тIехьа лоаттабеча къовсамера боккха низ — социалистически паччахьалкхений кхотаденна доттагIал, цар экономическии оборонии низ, дунен халкъашта юкъерча аренерча цар гIулакхий цхьоагIо.

Социалистически мехкашкарча халкъий машаерча къахьегама кхерамзлен тешаме щит хинна 30 шера латт Варшавски Договора организаци. Из — мировоззренеши де лерхIараши цаIаш хилара, социалистически интернационализма принципашта тешаме хилара ларда тIа латташ йола союз. Советски Союзо, белгалдоах дуккхача газеташеи паччахьалкхен деятелашеи, социалистически содружества мехкаша массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдари эргадаьха тоидари лоархI ший арахьарча политика приоритетни лостам. Цунна дола къаьгга тешал санна лоархI дунен халкъашта юкъерча общественносто Варшавски Договора доакъошхой йолча паччахьалкхений лакхерча боараме Варшаве хинна вIашагIкхетари цун ха йIаьхъяра хьакъехьа цар тIаийца решени.

Ленински идеяшта материализаци яра дола лоархIаме тешал дунен халкъашта гу къаман-кортамукъален къовсаме карагIдувларех а. Азера, Африкера, Латински Америкера колониальнии ахколониальнии лоалах мукъаяьнна 100 совгIа паччахьалкхе тIехь-тIехьагIа хьинарегIа дакъа лоацаш я, ленински дешашца аьлча, дерригача дунен кхелаш къестаеча юкъе. Цу мехкашкарча дуккхача откликашка белгалдоаккхаш ма хиллара, цар дегаш айду, уж хьалхьоабу КПСС ЦК Пленуме новкъоста М. С. Горбачева аьннача чIоагIача дешаша: «Прогрессаи демократеи низаццара, реакце Iоткъама хьалхашка шоай паргIатои шоаш шоай лоIаме хилари лорадеш латтача мехкашцареи халкъашцареи солидарность вайна принципальни дош да. Укхаза вай никъ массе хана хиннача тайпара къаьгта болаш бус».

Дерригача дунен тIа могаеш я нийса а Пленуме къаьгга хьахьекха а йола вай мехка арахьарча политика программа. Советски Союз кийча я экономика, культура даькъе, моллагIча кхыча даькъе машаре цхьана гIулакхаш леладе, машар безаш а шоашта йола совленаш ца леха а мел барашца. Вай мохк кийча ба цIена уйлаш йолаш, партнера хьашташи дунен халкъашта юкъера бокъои еза а езаш барт бе безам болаш, кхохкам дIабаккхара, машаре цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладара тIаккхувш мел барашца переговораш е. Цунца цхьана СССР-о, цун доттагIаша, союзникаша цIаккха а могаергьяц шоай лоIама хийра дола хIама шоашта качдолла гIертача паччахьалкхен бокъо. Уж я хIанз советски халкъ КПСС XXVII съезда накъадодача ханара советски дунен халкъашта юкъерча политика лоархIамегIа йола принципаш.

БАЬ БАРТ ТЕЛХАБУ

Женеве чакхъяьннай ядерни космически герзий хьакъехьарча советско-американски переговорий эггара хьалхара раунд. Цу переговорашка чIоагIа дог доахаш да халкъаш, алхха советско-американски гIулакхаш хинна ца Iеш, бIарччача дунен тIара хьал а дIахо дегIадоагIилга хургдола лостам — герзаш Iоадареи тIема кхерам лакхбареи лостам е массане юкъара кхерамзле чIоагIъяра, долче, кхы а чIоагIагIа массанена машар хилийтара лостам уж нийса чакхъяьлларах тийша болга кхета а деш.

Дунен массе а миIинге дуккха а дукхагIа бола нах хаьдла тIехьа ба, нагахьа санна Женевера переговораш юламе чакхйоале дикка дукхагIа чIоагIлургболча машараи кхерамзленнеи. ХIаьта цу гIулакха дола дика хьалаш хIанззе а хьадаьд. Цкъа-дале, из Женеверча переговорий предмет космически ядерни герзашта — стратегически а гаьна кхетар юкъерча боараме долча а герзашта — доагIаш долча дешай комплекс ювцаргья, аьнна баь советско-американски барт. ШоалагIа-дале, переговораш ярца де лерхIар хила деза космосе герзаш Iоаделга хургдоацаши лаьттан тIа цу соцадергдолаши, аьнна баь барт. ХIаьта, юхера а, кхоалагIа-дале, переговорашта дикагIа йола атмосфера хьаяра тIаерзаяь йола Советски Союза дуккха конструктивни инициативаш, уж я: гаьна кхетар юкъерча боараме дола ракеташ дIайоаржаяраи Европе юхадухьале яра деш дола кхыдола гIулакхаш совдахараи ший цхьан оагIорахьара моратори дIакхайкаяр. Цу тIа Iотiатоха мегаргдар 1982 шера денз Советски Союза ший цхьан оагIорахьара тIаийца эггара хьалха ядерни герз тохаргдац, аьнна дола декхар, хIаьта 1983 шера дIакхайкаяь — спутникашта духьалара герз эггара хьалха космосе доаккхаргдац, аьнна йола ший оагIорахьара мораторий.

Цхьабакъда, Женевски переговорий эггара хьалхарча тура итогаша хьахьекха ма хиллара, Вашингтоно цига лаьца никъ Советски Союзаца барт бара тIаберзабаь бац. Из гуш да кхыметтел герзаш Iоаделга космически аренашка ца даккхара хьакъехьара дош ядерни герза доазув оттадареи из кIезигдареи хьакъехьарча дешаца цхьана дувца США вIалла раьза а ца хиларах. Иштта рейгановски администраце толхабу берригача кхаь лостамагIа — космосе герзаш Iоаделга ца дара хьакъехьа Европе ядерни стратегически герзаш кIезигдареи гаьна кхетар юкъерча боараме дола ядерни герзаш кIезигдареи хьакъехьа дола дешаш вIаши бувзам болаш дувцарах январе баь барт.

Американски столице хIанз гIерт дуненна доал дергдола хьал шоашкахьа хилийта, кхыча мехкаштеи халкъаштеи шоай лоIам бар хьалха а доахаргдолаш, цудухьа да корзагIбаьнна, цхьаккха перспектива йоацаш яле а герзаш Iоаделга сихдара наькъагIа тIема кийчон совле шоашкахьа хилийта гIерташ, цар планаш увттаеш хилар. Духхьал цунца дашха доагIаш да Советски Союзаца барт бара даькъе шийга кхоачаш бола никъ чакхбаккха вIалла безам боацаш США хилари советски конструктивни инициативаш Вашингтоно теркал ца еш хилари.

Из иштта дале а Советски Союз дIахо йодача хана а шинна а оагIонна пайдане хургбола, герзаш Iоаделга соцадаь ца Iеш, герзаш дIадахара гIулакх дIахьалхашкахьа хьоргдолаш а бола хаьдда барт Женеве чакхбоаккхаш хургья. Цу дикача гIулакха Советски Союза оагIонгахьа да хIанзарча дунен дика уйлаш мел йола деррига низаш. ХIанз хьалхашна латта декхар да дерригача халкъийи паччахьалкхенийи низаш цхьана оарцагI а даьха валар дахьа массане юкъара моастагIа— дерригача дунен ядерни катастрофа кхерам юхатохилга.

Г. ШИШКИН,
(ТАСС).

СПОРТИВНИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ

КЪОНА ТРЕНЕР

Спортсменех дола дувцараш

Шийтта шу хьалха, Назране хьайийллача самбо секце вода бархIагIча классе дешаш вола Оздоев Ювсап. Шийх воккха спортсмен хург ма вий аьнна дага хиннадац цун цу хана. Ший унахцIено дика хилийта, спорт езарах ваха хиннав из цига. Бакъда, цу хана цун тренер хиннача Я. Мерешкова зув Ювсапах дика борец хургволга. Иштта дIаболабеннаб Оздоева спортивни никъ.

Цул тIехьагIа дуккха шераш дIаихад, дуккха коталонаш, аьттув ца бовла моттигаш нийсъеннай цун вахарс. БоккхагIчар хьалхарча разряда норматив цо кхоачашъю секце аха волавенна ши шу а далале. Цул тIехьагIа из яхьашка дакъа лаца ихача городий цIераш яьха а варгвац. Царна юкъе я Фрунзе, Челябинск, Львов, Баку, кхы а дуккха яраш. ХIаьта цига хиннача Ерригсоюзни турнирашка толамаш даха вIаштIехьдаьннад бореца. Масала, 1975 шера Ювсап дакъа лоацаш хиннав Герзашцарча Низий хьалхле яккхара тIехьа город Львове хиннача къовсамашка. Шийдар санна 57 килограмм дозал дараштa юкъе шоллагIа моттиг а йоаккхаш Оздоева кхоачашъю спорта мастералла кандидата норматив.

— Цул тIехьагIа кхетадир аз, — йоах цо, — ма хулла дукхагIа йола ха говзал лакх а еш борцовски ковера тIа яккха езилга. Эскаре вахалцца из да а дир аз.

Эскаре гIулакх деш вале а ший вахара гIулакх а хинна дIаэттача спорта хийравалацар зIамсаг. Цига йоаккхача юкъа а мукъа ха ма хулла латара техника шаьръяра, кердадар Iомадара дIалора цо. ВIаштIехьдоал яхьашка дакъа лаца а. Масала, Владимирски областа хьалхле яккхара турнире цо хьалхара моттиг йоаккх 60 килограмм дозал дараштa юкъе.

Советски Эскарера цIавеча ткъо шу дaьнна вола зIамсаг воагIа берийн кхувшбоагIарийн Назранерча спортивни школе, тренералла балха дIаэц спорта мастералла кандидат.

— ХIанз тайп-тайпара хаьаш хиларга хьежжа йиъ группа вийкъа 60 къона борец ва аз кхевеш, — дувц Оздоева.

Царна юкъерча эггара зIамагIча Бапхоев Хаважа ялх шу даьннад, эггара воккхагIчун вурийтта шу. Ший опыт дIа а луш хIанзле дика борецаш кхебе вIаштIехьдаьннад Ювсапа. Царех ба Леймоев Iалихан, Толдиев Ахьмадхан, Озиев Бахьаудин. Хьалхарвар спорта мастер ва, вож шиъ — спорта мастералла кандидаташ. ХIанз уж кхоккхе а дешаш ва Семипалатинске. Цул совгIа, карарча хана Оздоева группе ба спорта мастералла кандидаташ СГПТУ-14 дешархо Тангиев Микаил, Мазиев Iалихан, хьалхара разряд йола бархI саг.

Дукха ха йоацаш Назране хиннача ГI. Ахриевх болча дагалоацамаш Коталон 40 шу дизаран хетаьлча Ерригсоюзни турнире хьалхара моттиг яьккхар М. Тангиева, шоллагIа хилар Б. Озиев, Б. Оздоев. Цох боккха кхаъ хилар тренера.

Ше тренера болх бой а яхьашка дакъа лаца вахе хул хьехамча а. Иштта 1984 шера Казахстана хьалхле яккхара йийллача яхьашка дакъа а лоацаш, 60 килограмм дозал даращта юкъе шоллагIа моттиг а йоаккхаш СССР спорта мастера норматив кхоачашъю цо.

А САЛИЕВ.

Вай республике а цул араьха а дика бовзаш ба спортивни акробатий ЯкушовгIар дезал. Да Эдуард Дмитриевич спорта мастер, РСФСР заслуженни тренер ва. «Трудовые резервы» яхача ДСО тренер а волаш, цо дика ши спортсмен кхеваьв ший шин воIах Александрахи Игорахи. Хьалхарвар спорта мастер ва, хIаьта зIамагIвола Игорь дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер ва.

Хийра яц спорта дезала нана Галина Галимовна а, из а акробатиках йола спорта мастералла кандидат я.

ЯкушовгIар дезала керттера вахара гIулакх а хинна дIаэттай спорт.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Эдуард Дмитриевич ший къонгашца Игорацеи Александрацеи.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ЧАХКИЕВ Капитон

УМАЛАТ

ПОЭМА

КОРТА II

Бийса я баьде
Юрта юкъ ца гойташ,
Лаьттан тIар кIай мерчий
Да когех хьерчаш.

Хьекхаш ба шийла мух
Юхьмараш морцаш,
Борз санна увгIаш да
Феврала бирса дарз.

Карт йоацаш гонахь
ЦIалг дагIа саьнга.
Къал хьежа Мийнат
Цу чу я яхаш.

Цун коргех сердалг
ЙоагIача хана,
Исташта поал хехкаш,
Хул чуий йоаллаш.

Цхьабакъда, тховсар,
ГIайгIане волаш,
ЗIамга саг вагIе
Из йолча вена.

Хьекхача цу михах
Тунгал я увгIаш,
Коргах чу гIерташ да,
Шок етта шийла дарз.

Бусйоагорг я кIур беш,
ГIийла са доахаш.
Пишка тIа чайниго,
Ца хаддаш лекх зурма.

Цунга ший гIайгIа,
Кодош ва Саварбий.
Фусамнана ягIа
Лерг цунгахьа дегIа.

Ца хаддаш бордаш да
Фуд ца ховр дувцаш,
ТIолгаш урагIтоас,
Мордаш хеба,
Бат а сеттаеш,
Дувца йолалу:

— Гой хьона, са кIаьнк,
Е Iаьржа кхера,
Ер хьона тIагIерта
Iаьржа хьагI я.

Гой хьона, са кIаьнк,
Е сийрда кхерилг,
Ер Iа догдоахе
Хьа ираз да.

Хьона тIагIерта
Из Iаьржа бала,
Хьа качар баккхе
Аз тIалоац сайна.

Кхадж бенаб аьнна
ЦIерах вага веза?
Доккха ма дий дуне,
Корорг ма дий дарба.

Цу гIайгIах-балех
Аз воаккхаргва хьо,
Могаш вац со, аьле,
Метта вижа веза.

ДегI дестаргдолаш
Аз молха ергья,
Лор цхьаккха хургвац
Цун духтIавала.

Лоро яь молха
Iа мела езац,
Iайха мел, яхаш,
ДIалечкъо еза.

Къаьнача Мийната
Из «хьехам» бенна,
Кхадж бена Саварби
ТIом ца бе Iийра.

ШоллагIча дийнахь,
Могаш вац ше аьнна,
Хьал вох да моттийташ,
Из вежар метта.

Да-нана дацар
Киловзал йовзаш.
Уж оарцагIбаьлар,
Дарба де аьнна.

Юрта мел воа лор,
Цунна тIа вера,
Пайда бовцаш хилар,
Цар мел даь дарба.

Ши-кхо ди даьлар,
Саварбий уллаш.
ГIийла мухь хьекхаш,
БIарг белхаш маьлхар.

Уж истий, къоаной,
Бар йисте багIаш,
БIарг тоха ухар
Нийсархой кIантий.

Унахочоа мегаргдоа,
Даар цунна дахьаш,
Иштта цох бIаргтоха
Умалат а вера.

Ала тоам ца хеташ,
Дагахь шийца къийса,
Унахочоа товр дувцаш
Тоьал дукха Iийна:

— Хьо тIем тIа гIоог мичав,
ХIанз долча хьалах.
Хьо кастта воаккхалва —
Укх унах-балех, —

Хьа кхажах со гIоргвар,
Iа бокъо лоре, —
Дехар деш аьлар
Умалата цунга.

Ца ловш мо цкъа хьайзар,
Шоттта цо аьлар:
— Фу дергда, кхел хиннай,
Де хIама дац кхела.

Нийсархойх ца къасташ,
Безам бар са ваха.
Ер мо ха эттача
Ховргда кIант вар-воацар.
Со чIоагIа хьогаш ва
Цу тIем тIа болхарех.

ГIадваха Умалат,
Ког лаьтта ца кхеташ,
Ма кхоаву тIавахар,
Командир Iеш волча.

Сайре дика цун йийца
ДIадийцар ший гIулакх.
Саварбе кхажах цо
Дийхар ше тIаэцар.

— Мегаргда, Умалат,
ДIакийчле хьо хIаьта.
Кхо ди ха я вайна
Кхоачамца кийчдала, —

ГIадвугаш жоп делар
Командир хиннача.
ТкъесталагIча шера а
ТIемашка лийннача.

Баркал чIоагIа аьнна,
Шийдехар къоабалдаь,
Аравала дагахь,
ГIеттача ший хьаша,

— Сабардел, Умалат, —
Аьнна хьалъайвенне,
Белаж тIа кулг дилла
Къоначa тIемахочоа,

Хаттар дир Анзора, —
Мел дийшад Iа,—аьнна,
Боккха бий хьа дезал?

— ЗIамагI йиша, нана
Ба са берриг дезал,
Уж колхозе болх беш
Ба таронца бахаш.

Со тIавацар аьнна
ХIама талхаргдац цар.

Деша со мел вагIа,
ГIо деш хиннаб сона...

ХIанз со дийша ваьннав,
Со вар декхарийла
Царга хьажа-лело,
ГIо дIалоаттош сайгар.

Бакъда, тIема зама!
Iе йиш йий са цIагIа,
МоастагI чу а венна,
Мохк дIалувцаш латташ?

Истий, бераш доадеш,
Адам уттош лоалла
ВоагIаш хилча моастагI,
Дахьаш аьшка гIабаш?

Эггар доккхагI декхар
Мохк цох лорор дециий?
Массе оарцагIваьнна,
Из хIалаквар дециий?

Цудухь гIерт со тIем тIа
СихкагI духьал отта,
Къизача моастагIунца
Вала везе, вала, —

Аьлар Умалата.
БIаргаш дар цун доагаш.
Анзор цунга хьежар

Дег чур велакъежаш.
— Комсомолец вий хьо? —
Хаьттар командира.
— Вац со, — аьнна маьлхар
Жоп дар юхаденнар, —

Цхьацца новкъа дувлаш
Висав дIа ца эцаш.
Ма дарра аьлча,
Оамал дика йоацаш.

Дика дийшад дешер,
Бакъда, харцахь лийннав,
Бера ханар оамал
ДIаьнна ца йоалаш.

ХIанз хьехархо хинна
Се ва хьеха дезаш.
Бераш дика кхеде,
Дика оамал хьеха.

Дувцаш вар Умалат
Ший вахар, ший лелар,
Дег чу мел леларь
Хургдолчох йоа уйла.

Мел лийрхIар мел хийттар
Юхмаччахь ший даьнна,
Саттонах дизадар
Цун коача къона дог.

Хьоргболча цу наькъа,
Гаьнарча цу наькъа
Новкъост а, воккхагI а
Хургволча Анзора

ДIадувцар цо дег тIар
Ший кIанта сагото
ХIама ца хьуладеш
Дага-диста валарна.

Даьх санна цох тешаш
Дега гIайгIа екъарна.
Из ховча Анзора
Къоабал деш цо дувцар.

КIоажамо сийг санна,
ТIаэцар цун уйла.
— Хьох штаба начальник
Хилча фу дар, яхаш,

Уйла еш ма латт со, —
Эккхийтар Анзора. —
Хьо санна саг эшаш
Латташ да из гIулакх.

— Со моллагI дошло ва,
Кхы сов дар хьашт доацаш,
Из гIулакх лело а
Саг корорга хьона, —

Аьннача хадийтар
Умалата ший къамаьл.
Из ваьнна дIаавахар,
Iодика цун йийца.

(ДIахододар. Долалур 49, 50 йолча «Сердало» номераш тIа).

УнахцIенон ди

ХIара шера апрель бетта Грознерча медицински училище хул «УнахцIенон ди». ХIаьта, укх деношна а дуккхача спортивни тайпаех пайда а эцаш чакхдаьккхар из. Торжественни линейкагара дIадоладеннача цун юкъе дакъа лаьцар эзар совгIа волча дешархочо. Царца бар удараш, ядро кхувсараш, дIоахалла кхувсалураш. ТIаккха массар а дакъа лаьцар эстафете.

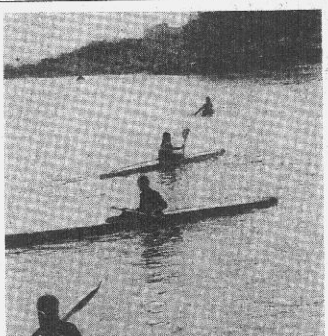
100 метр дистанце тIа дика толам баьккхар фельдшерски отделене шоллагIча курса студента Р. Джабраилова. 400 метр байдача эггара хьалха ера медсестра хургйола Быковская Светлана.

Цергий лор хургвола С. Гайрабеков дIоахалла эггара гаьнагIа кхоссавелар.

«УнахцIенон дийнахьа» хинна къовсамаш юкъедахад Коталон 40 шу дизара хетаяьча, училище гIолла чакхйоаккхача спартакиада. Спорта ворхI тайпах яхьаш чакхъяьлча спартакиаде хьалхле лелаеш я фельдшерскии акушерскии отделенеш.

Белгалдаккха деза, республика специальни дешара заведенешта юкъе чакхйоаккхача спартакиаде медикаш хьалхле лелаеш хилар а.

Иштта хул спортаца, физкультураца айхха доттагIал леладеш хилча.

Яхьашка кийчлуш. — В. ЮНЦЕВИЧА фотоэтюд.

МОГАШАЛ ТОЛХАЕШ

Назранера Культура дворец йолчахьара гучаваьлар хаьн тIормеш дада массехк кIаьнк. Гаьннара уж бIаргабайча са теркам тIаэзар цхьан гIулакхо, цар массане а цхьанне санна коча пхьош хьескхар батах, сиха болалора, тIаккха шоллагIдола пхьош хьокхар. Со-м уж цхьа ловзар а деш хьабоагIа мотташ вар царна хьалтIакхаччалца. Бакъда, сайна юхе нийсбелча зийра аз уж хьацараша баьха болгe.

КIеззига юкъ яьлча цу тайпара «ловзар» а деш сона юххе гIолла тIехбаьнна дIабахар пхьаькхаш а цхьаькхаш а. Цхьабакъда, тIехьарбарашка ца хаьттача Iевалонзар:

— Фу леладу акхар, удабаьб ераш? — хийтар сона.

Назранерча берийн кхувшбоагIарийн спортивни школерча самбохи дзюдохи йолча секцешка уха къона спортсменаш уж болга гучадаьлар тIехьагIа. Шин сахьата тренировкашка а хинна боагIаш хиннабар уж. Чуболхаш дегIа тIа хий кхарза, кулгюкъ дила мегаций? Из хаттар делча бела а белаш бIарахьежар сона спортивни зале гулбенна борецаш.

Эзза иII тIа а къайла латт душевойшта лаьрхIа хьадаьцIа, цо болх баь ха дагаягIац укхаза. УнахцIена хила дагахьа секцешка ухарий йолаш йола унахцIено а йовр кхер со-м, нагахьа санна гIулакх дIахо а иштта дусе.

ЦIенъюккъе Iобилла улла борцовски ковер сов дукха къорггаш йоахнаш къоарза ба. Ший ха йиа баьнна дукха ха яле а дикагIбар ца хиларах цу тIа тренировкаш чакхъяха езаш ва 500 къона спортсмен. Цул совгIа, тренировкашта лаьрхIа кхы йола спортивни снарядаш: штанга, турник, канаташ хила деза. ХIаьта, укхаза — сов чIоагIа тишбенна, деррига тайнаш Iодада цхьа канат, хадар а кхерам ба из-м.

Раздевалкашта лаьрхIа помещени йолаш я, хилар пайда бий барзкъа Iодилла, хьалъолла моттиг ца хилча. Тренерашта лаьрхIа цхьа истол, гIанд дац.

— БIаьстий льнна гIаддахад тхо, — йоах бераша, — зале шийла яц. Iай дукха хало озар оаха укх чу шийла хиларах.

КхувшбоагIарий чIоагIа безам ба спортаца доттагIал леладе, унахцIена, низ болаш хила, бакъда хIанзарчоа долча хьалашка из дулургда аьлча бакъдац.

С. ОСМАНОВ.

Хоамаш

Еза атлетика

Город Андроповерча «Полет» яхача спорта Дворецехилар езача атлетиках дола кагирхой хьалхара Ерригроссийски спортивни ловзараш. Цига доккхий толамаш даьхар Нохч-ГIалгIайчен команда.

Къаьст-къаьстача штангисташта юкъе хиннача яхье хьалхара моттигаш яьхар вай мехкахоша А. Каримова (90 кг), И. Люмаева (75 кг); шоллагIа моттигаш яьхараштa юкъе ба С.-А. Гортиков (75 кг), И. Зулаев (60 кг); йиълагIа моттиг яьккхар И. Самадова (75 кг). Уж а, ялхлагIа моттиг яьккха Р. Музаев а (67 кг) юкъебихьаб РСФСР вIашагIтехача командана.

Велоспорт

Массехк дийнахьа город Тбилисе мехка чIоагIагIа болча велосипедистий яхьаш хилар. Советски Союза цу чемпионате во толам баккханзар Грознерча спорта мастера, спартаковца Богодухов Олега. Цо кхоъ дото совгIат даьккхар тайп-тайпарча дистанцеш тIа. Цун тренераш ба С. Авраги-мовай Г. Бутенкои.

* * *

Цу тренераша кхебеча къоначa велосипедисташа дакъа лаьцар Ростов—Баку яхача трасса тIа хиннача, кагирхой хьалхарча республикански спортивни ловзараштa юкъедолхача къовсамашка, командни яхье хьалхара моттиг а яьккхар. ШоллагIа хилар просвещене министерства коллектив, кхоалагIа — «Буревестник» ДСО спортсменаш.

Къаьст-къаьстача спортсменашта юкъе толаш хилар спартаковцаш Г. Огнерубовай Г. Купцовай. МаIача наха юкъе хьалхара моттиг «Труд» ДСО спортсмена Середнюка яьккхар.

Спортивни ориентировани

Джалка яхача юрта юхе хилар спортивни ориентированех Нохч-ГIалгIайчен хьалхле яккхара яхьаш. Цига дакъа лаьцар ялх кхалнаьхеи ялх маIача наьхеи командаша. Просвещене министерства команда хьалхара моттиг яьккхар. ШоллагIа хилар «Буревестника» коллектив, кхоалагIа моттиг ДОСААФ спортсменашка кхаьчар.

Т. СОКОЛОВА.

Гимнастика

Нальчике Къулбасода Кавказерча пхе городера гимнасташ вIашагIкхийтар.

Къаьсттача спортсменашта юкъе хиннача къовсамашка спорта мастера программа а гойташ, дика толам баьккхар «Урожай» ДСО Нохч-ГIалгIай рессовета викало Дадаева Ларисас. Цо шоллагIа моттиг яьккхар.

Командни яхье а грознанцаш шоллагIа хилар.

Д. МУСАЕВ.

ЛИТЕРАТУРА ДЕНОШ

Укх деношка Ачхой-Мартановски районе республика яздархоша чакхдаьхар «Лаьттан тIара вахар бахьан» яхача девизах дола Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара хетадаь 40 совгIа дола вIашагIкхетараш.

Яздархой хилар Самашкински консервни завода, коа тIарча оалхазарий фабрика, районни больница коллективашка, «Орджоникидзевский», «Бамутский», «Самашкинский», «Лермонтовский» совхозий къахьегамхой, № 19 йолча ПТУ, Ачхой-Мартана а ВаларгатIарча а юкъерча школай дешархой болча.

ТIема а машара а, вахара кхыча темашта а хетаяь йола шоай произведенеш йийшар Чебалин Евгене, Боков Ахьмада, Сулаев Махьмада, Чахкиев СаIида, Арсанукаев Шейхе, Сатуев Хьусена, Шайхиев Iалваде, Яндарбиев Зелимхана, Абдулаев Лечас, кхычар.

Яздархоша дийцар къахьегамхошта а дешархошта а шоай творчески планех, жоп делар ду кхача хаттараштa.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Котлаон стратеги». Дукха сереш йола телевизионни документальни фильм. 1-гIа фильм — «ТIема тIеххьара залпаш». 1-гIа дакъа.
9.45 — Берий фольклорни коллективай концерт. ЧССР-ера передача.
10.25 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
11.25 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.40 — Социалистически мехкий документальни фильмаш: «Довзаш хила: Потсдам» (ГДР), «Сотрудничество» (СССР), «София корона» (НРБ).
15.20 — Тха корреспонденташа дувц.
15.50 — «Массанешта йола стадион».
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Иванком паччахь Поганини».
18.15 — «Iилмеи вахареи».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Владимир Конкинаии» яхача документальни телевизионни фильма премьера.
19.30 — ДIалонх РСФСР заслуженни артиста М. Рожкова (балалайка), Ю. Чернова (гитара).
19.55 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Коталон стратеги» яхача дукха сереш йолча телевизионни документальни фильма премьера. 13-гIа фильм — «ТIема тIеххьара залпаш». 2-гIа дакъа.
21.00 — «Ха».
21.45 — Политически илле концерт.
22.45 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Кхоллама формула». Телевизионни фильм.
8.35, 9.35 — Физика. 10-гIа класс. Физикеи Iилма-технически революции.
9.05, 12.40 — Французски мотт. Хьеха 2-гIа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Эстетически кхетам балар. Кино выразительни средстваш. 1-гIа передача.
10.35, 11.40 — Физика. 8-гIа класс. Производства механикеи механизации.
11.05 — «Шахматни школа».
12.10 — Географи. 8-гIа класс. Закавказски экономически район.
13.10 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленин — «Марксизма кхо духи кхоъ лоархIамера дакъеи». «Карл Маркса хьехамий исторически кхелаш».
19.40 — «Къулбехьера тачанка». Субтитраш дола художественни фильм.
15.05 — «Кердадараш».
17.15 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Кортамукълен машари бахьан» (нохчий меттала).
17.30 — «КIоаргал». Телевизионни документальни фильм.
18.00 — «Дезалера педагогика».
18.30 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.50 — «ЯIаьхий гектар». Документальни фильм.
19.05 — «КПСС XXVII съезда хетаеш». «Бригада — йоакхо йола да». Производственни бригадай хьажар-конкурс.
19.50 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.00 — «Iалам лораде» (нохчий меттала).
20.30 — КПСС XXVII съезда наньъадолхаш. «Коллективера коммунист». Передача дакъа лоацаш ва КПСС Назрановски райкома хьалхара секретарь А. А. Мяниев.
21.00 — «Ха».
21.45 — «ГIулакхаш кхоачашхула саг». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

1 МАЙ
ДУНЕН ЮКЪАРА ЦХЬОАГIОН ДИ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Коталон стратеги». Дукха сереш йола телевизионни документальни фильм. 13-гIа фильм — «ТIема тIеххьара залпаш». 2-гIа дакъа.
9.45 — Москва. ЦIе майда. 1-гIча Мае хулача къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста Денна хетаь передача. Из йистеяьлча — пионерски цIейн концерт — «Даим а малх хьежара».
12.00 — «Машар. Къахьегам. Май». Советски поэтий стихаш.
12.30 — Берашта долча телевизионни художественни фильма премьера — «Цхьан юкъа юхахьажа». 1-гIа сери.
13.35 — СССР халкъий иллеши халкъараши.
14.05 — «Москва — городтурпал».
15.05 — «Цирка арена тIа».
15.45 — «Дунен кагирхойи».
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — «Даьхача — гургда» яхача телевизионни художественни фильма премьера.
17.45 — Мультконцерт.
18.15 — «Тахан дунен тIа».
18.25 — Останкинерча Концертни студера 1-ча Майна хетадаь цIейн концерт.
21.00 — Къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста Денах 1-ча Майх йола репортаж.
22.00 — Дунен халкъашта юкъерча конкурсийн фестивалайн почетни призаш яьхачар дакъа лоаца эстрадни обозрени.
22.30 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Финальни группа командай матч. ЧССР-ера трансляци. Перерыв йолча хана (23.10) — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.25 — «Майски Москва». Советски илле концерт.
9.15 — «Дунен ялхлагIа дакъа». Iилма-довзийтара фильм.
9.45 — г. Грозне бахача къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста Денна хетаь демонстраци.
12.00 — «Сийлахь-доккхача халкъа бакъдар». 11-гIа фильм — «Советски оамал».
13.15 — СССР Паччахьалкхен академически Йоккхача театра камерни оркестра концерт.
13.40 — Фильм — берашта. «Мичай хьо, Багира?»
14.55 — «Вальс, вальс, вальс...» Киноконцерт.
15.35 — Мультфильмаш: «Май-говзанча, тамашийна машин, паччахь-тIемахо», «Сийна бургац», «Катерок», «Баппа — йоккхий басилгаш».
16.15 — Ж. Бизе — Р. Щедрин. «Кармен-сюита».
17.15. — «Михацара ловзар» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
17.35 — Л. Леонов — «Вахарга вехар». А. С. Пушкина цIерагIча Ленинградски паччахьалкхен академически драма театра фильм-спектакль. («Эрсий хьу» яхача романа мотивех).
20.05 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Республика дезду ЦхьоалагIа май.
20.40 — Концерт.
21.00 — Къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста Ди 1-гIа Май дездарах йола репортаж.
22.00 — Оперетта артистий концерт.
23.15 — «Кердадараш».

РАДИО

30 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — «Къахьегама коллективаша рапорт лу» (нохчий меттала).
8.46 — Музыка (гIалгIай меттала).
9.15 — «Тхога лаъду». Кахьатий обзор (эрсий меттала).
9.25 — Реклама (эрсий меттала).
9.30 — «Къона замахо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Мишта тIабохийтт балха безам». Беседа (эрсий меттала).
16.15 — «Даьхен сий къахьегарца ду» (нохчий меттала).

1 МАЙ
I ПРОГРАММА
ДУНЕН ЮКЪАРА ЦХЬОАГIОН ДИ

8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.20 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.25 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Иллеши маршаши (эрсий меттала).
15.15 — «БIаьстенарча лаьттан юхь». Радиокомпозици (эрсий меттала).
15.35 — «Иразаи машараи тIехь» (нохчий меттала).
16.00 — «Даькъал хилда хьо, бIаьстени къахьегамеи ЦIей!» композици (гIалгIай меттала).
16.20 — Праздничнн музыкальни программа (нохчий меттала).
18.00 — Иикъ орден йолча Нохч-ГIалгIайчен столица я ЦIей дездеш (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Дукха еза хьо, Даьхе!»
17.52 — ЦIейна хетадаь концерт.
18.22 — Художественни самодеятельноста доакъошхой выступлени.

Тахан республике гIоллен Грозней морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 18—23, Грозне 20—22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 5—10, дийнахьа 21—26 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

СФ05154. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2041.